

Timoti Keler

Rasipni Bog

RASIPNI BOG

Timoti Keler

Naslov originala:

THE PRODIGAL GOD by Timothy Keller

Izdavač:

Evandeosko udruženje studenata i srednjoškolaca,
Za nabavku knjige EUS, Studentska 4/8, Beograd, Srbija
www.eus.rs

Odgovara: Samuil Petrovski

Prevod sa engleskog: Marija Bogdanović

Lektor: Ana Grujičić

Dizajn korice: Gordana Ardeljan

Prelom: Mirjana Bošković

Štampa: Euro Dream, Nova Pazova

Tiraž: 1000

ISBN:

Timoti Keler

Rasipni Bog

SADRŽAJ

Uvod	7
Parabola	15

JEDAN

LJUDI OKO ISUSA	17
Dve vrste ljudi	17
Zašto ljudi vole Isusa, ali ne i crkvu	19

DVA

DVA IZGUBLJENA SINA	24
Izgubljeni mlađi brat	24
Plan mlađeg brata	26
Izgubljeni stariji brat	30

TRI

REDEFINISANJE GREHA	33
Dva načina za pronalaženje sreće	33
Dva izgubljena sina	36
Dublje razumevanje greha	39
Obojica u zabludi; obojica voljeni	44

ČETIRI

REDEFINISANJE IZGUBLJENOSTI	48
Gnev i superiornost	48
Služenje i praznina	55
Ko treba ovo da zna?	60

PET

PRAVI STARIJI BRAT	66
Šta nam je potrebno?	66
Ko nam je potreban?	70

ŠEST

REDEFINISANJE NADE	78
Naša čežnja za domom	78
Teškoća povratka	84
Proslava na završetku istorije	86

SEDAM

OČEVO SLAVLJE	89
Spasenje je iskustveni čin	90
Spasenje je materijalni čin	92
Spasenje je individualni čin	95
Spasenje uključuje zajedništvo	103
Babetina proslava	105

UVOD

Ova knjiga ima za cilj da ukratko iznese osnove hrišćanske poruke, osnove jevanđelja. Stoga, ona može da služi kao uvod u hrišćansku veru onima koji nisu upoznati sa njenim učenjima ili onima koji su se udaljili od nje.

Međutim, ovo izdanje nije samo za tragaoce. Mnogi dugogodišnji vernici misle da razumeju osnove hrišćanske vere veoma dobro i smatraju da im nije potreban hrišćanski bukvar. Ipak, jedan od znakova koji ukazuje na to da možda ne razumete jedinstvenu, radikalnu prirodu jevanđelja jeste taj da ste uvereni kako je već poznajete. Ponekad vernici, koji su dugo godina članovi crkve, postanu tako iznenađeni novim razumevanjem hrišćanske poruke, da osećaju kako su se »nanovo obratili«. Ova knjiga je, dakle, napisana i za radoznale autsajdere i za utvrđene insajdere vere, za one koje Isus naziva »mlađom braćom« i za one koje naziva »starijom braćom« u poznatoj paraboli o izgubljenom sinu.

Okrećem se poznatoj priči, koja se nalazi u petnaestom poglavlju Jevanđelja po Luki, da bih došao do srca hrišćanske vere. Zaplet i likovi u paraboli veoma su jednostavni. Jedan otac je imao dva sina. Mlađi je tražio svoj deo nasledstva, dobio ga i brzo otišao u da-

leku zemlju, gde je sve potrošio na čulna i lakomislena zadovoljstva. Pokajnički se vratio kući gde ga je, na njegovo zadovoljstvo, otac primio raširenih ruku. Ovaj prijem veoma je razljutio i udaljio starijeg brata. Priča se završava tako što otac poziva svog prvenca da mu se pridruži u dobrodošlici i praštanju mlađem bratu.

Na prvi pogled, priča uopšte ne privlači pažnju. Međutim, ja verujem da ako bi se Isusovo učenje uporedilo sa jezerom, ova poznata parabola o izgubljenom sinu bi bila jedno od najbistrijih mesta gde bismo mogli vidimo samo dno. Mnoge izuzetne studije su u poslednjih nekoliko godina napisane povodom ovog biblijskog teksta, ali moja osnova za razumevanje istog je propoved dr Edmunda P. Klaunija koju sam prvi put čuo pre više od 30 godina. Slušanje te propovedi promenilo je moje razumevanje hrišćanstva.¹ Gotovo da sam osetio da sam otkrio tajno srce hrišćanstva. Tokom godina, često sam se vraćao poučavanju i savetovanju iz ove parabole. Video sam mnoge ljude koji su iz ovog odlomka, više nego iz bilo kog drugog teksta, dobili

---

1 Ova propoved izdata je pod naslovom »Udeo u očevoj dobrodošlici« (»Sharing the Father's Welcome«) u njegovom delu *Propovedanje Hrista iz celog Pisma (Preaching Christ from All of Scripture, [Crossway, 2003])*. Tri godine smo dr Klauni i ja zajedno predavali predmet o propovedanju. Tokom tog vremena ispričao sam mu kako sam gradio na njegovom temelju i šta sam smatrao radikalnim implikacijama ove Isusove parabole. On je podržao materijal koji se sada nalazi u ovoj knjizi.

ohrabrenje, prosvetljenje i pomoć, nakon što sam objasnio njegovo pravo značenje.²

Jednom sam putovao preko okeana i izneo ovu propoved publici uz pomoć prevodioca. Nakon nekog vremena, moj prevodilac mi je pisao i rekao mi da je, dok sam propovedao, ovu parabolu doživio kao strelu upravljenu prema njegovom srcu. Posle jednog perioda borbe i razmišljanja, ona ga je dovela veri u Hrista. Mnogi drugi ljudi su mi kazali da je ova Isusova priča, nakon što su je razumeli, spasila njihovu veru, njihove brakove i, ponekad doslovno, njihove živote.

U prvih pet poglavlja ja ću otkriti osnovno značenje parabole. U šestom poglavlju pokazaću kako nam ova priča pomaže da razumemo Bibliju u celini, a u sedmom poglavlju kako se njena učenja ostvaruju u načinu na koji živimo u svetu.

Neću upotrebljavati uobičajeno ime ove parabole – Parabola o izgubljenom sinu. Nije u redu izdvojiti samo jednog sina kao jedini fokus ove priče. Ni Isus je ne naziva tako, već počinje rečima: »Jedan čovek imao je dva sina.« Ova priča govori isto toliko o stari-

---

2 Konsultovao sam mnoge druge komentare i istraživanja Luke 15, ali želim da posebno priznanje odam delu Kena Bejlja (Kenneth E. Bailey), *Pronalaženje izgubljenih kulturoloških odgovora na Luku 15 (Finding the Lost Cultural Keys to Luke 15, [Concordia, 1992])*, za mnoge uvide u kulturološku i istorijsku pozadinu parabole koje koristim u ovoj knjizi.

RASIPNI BOG

jem, koliko i o mlađem sinu, a i o njihovom ocu. Ono što Isus govori o starijem bratu je jedna od najvažnijih poruka koje su nam date u Bibliji. Stoga bi možda bilo bolje nazvati je Parabola o dva izgubljena sina.

Reč »prodigal« ne znači »svojevoljni« već, prema Merriam-Webster's Collegiate rečniku, »lakomisleno rasipni«. To znači trošiti dok vam ništa ne ostane. Ovaj izraz je, stoga, odgovarajući za opisivanje i oca i njegovog mlađeg sina u priči. Očeva dobrodošlica upućena sinu koji se kajao bila je doslovno lakomislena, jer je on odbio da »uračuna« njegov greh protiv njega ili da zahteva vraćanje novca. Ovakav odziv uvredio je starijeg sina i, najverovatnije, lokalnu zajednicu.

U ovoj priči, otac predstavlja nebeskog Oca koga je Isus tako dobro poznao. Apostol Pavle piše: »Jer Bog beše u Hristu, i svet pomiri sa sobom ne primivši im grehe njihove.« (2. Korinćanima 5,19) Isus nam prikazuje Boga velikog trošenja, koji nije ništa drugo do rasipan kada smo u pitanju mi, Njegova deca. Božja smela blagodat je naša najveća nada, iskustvo koje menja život i tema ove knjige.

RASIPNI
BOG

RASIPNI – PRIDEV

1. Lakomisleno
ekstravagantan

2. Koji je sve potrošio

PARABOLA

Luka 15,1-3.11-32.

(Savremeni srpski prevod)

»A oko Isusa su se okupljali svi carinici i grešnici da ga čuju, pa fariseji i učitelji zakona počеше da gunđaju, govoreći: 'Ovaj prima grešnike i jede s njima!' Tada im Isus ispriča ovu priču...

... Onda reče: 'Jedan čovek je imao dva sina. Mlađi od njih reče ocu: 'Oče, daj mi deo imanja koji mi pripada.' I on im podeli imanje.

Posle nekoliko dana, mlađi sin uze svoj deo i ode u daleku zemlju, gde protraći sav svoj imetak živeći razuzdano. Kad je sve potrošio, u toj zemlji zavlada velika glad i on poče da oskudeva. Zato ode i zaposli se kod jednog građanina one zemlje, a ovaj ga posla na svoja polja da čuva svinje. Žudeo je da napuni stomak rogačima koje su svinje jele, ali mu ih niko nije davao. Tada dođe k sebi pa reče: 'Koliko najamnika moga oca imaju hleba u izobilju, a ja ovde umirem od gladi! Spremiću se i otići svom ocu pa ga zamoliti: Oče, zgrešio sam protiv neba i protiv tebe. Nisam više dostojan da se zovem tvoj sin. Primi me kao jednog od svojih najamnika.'

RASIPNI BOG

I spremi se i pođe svom ocu. A dok je još bio daleko, ugleda ga njegov otac i sažali se pa potrča, zagrli ga i poljubi. 'Oče,' reče mu sin, 'zgrešio sam protiv neba i protiv tebe. Nisam više dostojan da se zovem tvoj sin.'

Ali, otac reče svojim slugama: 'Brzo iznesite najlepší ogrtač i obucite ga. Stavite mu prsten na ruku i obuću na noge. Donesite ugojeno tele i zakoljite ga pa da jedemo i da se veselimo. Jer, ovaj moj sin je bio mrtav, i ožive! Bio je izgubljen, i nađen je!' I počеше da se vesele.

A njegov stariji sin je bio na polju. Kad se na povratku približio kući, začu svirku i igranje. Pozva jednog slugu i upita ga šta se dešava.

'Tvoj brat je došao,' reče mu sluga, 'i tvoj otac je zaklao ugojeno tele zato što ga je dočekaó živog i zdravog.'

A ovaj se naljuti i ne htede da uđe. Tada izađe njegov otac i poče da ga nagovara. Ali, on odgovori ocu: 'Eto, toliko godina sam ti služio i nikad nisam prekršio tvoje zapovesti, a ti mi nikad ni jare nisi dao da se proveselim sa prijateljima! A kad je došao ovaj tvoj sin, koji je tvoj imetak proćerdao sa bludnicama, za njega si ugojeno tele zaklao!'

'Sine moj,' reče mu otac, 'ti si uvek sa mnom i sve što imam, tvoje je. Ali, treba da se veselimo i da se radujemo. Jer, ovaj tvoj brat je bio mrtav, i ožive, i bio je izgubljen, i nađen je.«

JEDAN

LJUDI OKO ISUSA

»I približavahu se k Njemu svi... da Ga čuju.«

DVE VRSTE LJUDI

Većina štiva o ovoj paraboli usredsređuje se na odlazak i povratak mlađeg brata – »izgubljenog sina«. Međutim, time se promašuje prava poruka priče, jer postoje dva brata koji predstavljaju dva različita načina otuđenja od Boga i dva različita načina traganja za prihvatanjem u nebesko carstvo.

Od ključne je važnosti primetiti istorijsku postavku koju autor pruža za Isusovo učenje. U prva dva stiha ovog poglavlja Luka podseća da su postojale dve grupe ljudi koje su došle da slušaju Isusa. Prvo, tu su bili »carinici i grešnici«. Ovi ljudi i žene odgovaraju mlađem bratu. Oni se nisu pridržavali ni moralnih zakona Biblije niti zakona ceremonijalnog čišćenja koje su sledili religiozni Jevreji, već su se odavali »divljem, rasmusnom životu«. Slično mlađem bratu, oni su »napustili dom« ostavljanjem tradicionalne moralnosti svojih porodica i poštovanih članova društva. Druga grupa slušalaca bili su »fariseji i učitelji zakona«, koji

su predstavljeni starijim bratom. Oni su se držali tradicionalne moralnosti svog vaspitanja. Proučavali su i poštovali Pismo. Verno su dolazili na bogoslužjenja i neprestano se molili.

Na vrlo vešt način Luka prikazuje različite odzive ove dve grupe na Isusa. Trajnost grčkog glagola prevedenog sa »okupljali se«, prenosi ideju da je u Isusovoj službi bio prisutan stalni model mlađe braće koja su bila privučena Njemu. Oni su se neprestano skupljali oko Njega. Ova pojava zbunjivala je i ljutila moralne i religiozne ljude. Luka rezimira njihovu žalbu sledećim rečima: »Ovaj prima grešnike i jede s njima.« Sesti i jesti s nekim u drevno vreme na Bliskom istoku, bio je znak prihvatanja. »Kako se Isus usuđuje da tako prilazi grešnicima?«, govorili su oni. »Ovi ljudi nikad ne dolaze na naša bogoslužjenja! Zašto bi njih Isusova učenja privlačila? Nije moguće da On njima objavljuje istinu, kao što mi to radimo. Mora da im On priča ono što oni žele da čuju!«

Kome je, onda, upućena Isusova pouka ove parabole? Drugoj grupi, književnicima i farisejima. Isus počinje da priča ovu parabolu kao odgovor na njihov stav. Parabola o dva sina pruža širi pogled na dušu starijeg brata, a vrhunac je snažna molba koja mu je upućena da promeni svoje srce.

Tokom stoleća, kada se o ovom tekstu govorilo u crkvi ili na religijskim vaspitnim programima, gotovo isključivi fokus bio je na tome kako otac slobodno pri-

LJUDI OKO ISUSA

ma svog mlađeg sina koji se kaje. Prvi put kada sam čuo parabolu, zamišljao sam kako su se oči Isusovih slušalaca punile suzama dok su slušali kako će ih Bog uvek voleti i dočekivati dobrodošlicom, bez obzira šta su učinili. Mi ovu parabolu činimo sentimentalnom ako tako razmišljamo. Meta ove priče nisu »svojevoljni grešnici«, već religiozni ljudi koji čine sve što Biblija zahteva. Isus upućuje molbu ne toliko nemoralnim autsajderima, već moralnim insajderima. On želi da im pokaže njihovu zaslepljenost, uskogrudost i samopravednost, i kako to uništava i njihovu dušu i život ljudi oko njih. Stoga je greška misliti da Isus priča ovu parabolu kako bi, na prvom mestu, uverio mlađu braću u svoju безусловnu ljubav.

Ne, prvi slušaoci se nisu gušili u suzama od ove priče, već su, naprotiv, bili kao gromom pogođeni, uvređeni i veoma ljuti. Isusov cilj nije da zagreje naša srca, već da sruši naša ubeđenja. Kroz ovu parabolu Isus postavlja izazov pred ono što su gotovo svi mislili o Bogu, grehu i spasenju. Njegova priča otkriva razarajuću sebičnost mlađeg brata, ali isto tako osuđuje moralistički život starijeg brata najsnažnijim izrazima. Isus kaže da su i religiozni i nereligiozni ljudi duhovno izgubljeni, da su obe takve životne staze ćorsokaci, i da je svaka misao koju je ljudski rod imao i koju ima o tome kako se povezati sa Bogom, pogrešna.

ZAŠTO LJUDI VOLE ISUSA, A NE I CRKVU

Danas u istom društvu, a često i u istoj porodici, imamo i stariju i mlađu braću.

Često je najstarije dete u porodici ono koje ugađa roditeljima, koje je odgovorno i pokorno roditeljskim standardima. Mlađe dete je sklono buntovništvu, slobodnom duhu, i više voli društvo i divljenje vršnjaka. Prvo dete odrasta, nalazi konvencionalan posao i naseljava se blizu mame i tate, dok mlađe dete odlazi da živi u popularnom delu Njujorka ili Los Anđelesa.

Ove prirodne razlike sve se više ističu u skorije vreme. Početkom XIX veka, industrijalizacija je stvorila novu srednju klasu – buržuje – koja je tražila legitimitet kroz etiku napornog rada i moralne čestitosti. Kao odgovor na primećeno licemerstvo i krutost buržuja, nastajale su »boemske« zajednice, od Henri Murgerovog Pariza 40-ih godina 19. veka do Blumsberi grupe u Londonu, »Beat« generacije Grinvič Vilidža i »Indie rock« scena današnjice. »Boemi« su naglašavali slobodu od konvencija kao i ličnu autonomiju.

U izvesnoj meri, takozvani kulturološki ratovi otkrivaju ove iste sukobljavajuće temperamente i impulse u modernom društvu. Sve veći broj ljudi danas sebe smatra nereligioznima ili čak antireligioznima. Oni veruju da su moralni koncepti veoma kompleksni, i sumnjičavi su prema bilo kom pojedincu ili instituciji koji za sebe tvrde da imaju moralni autoritet nad tuđim životima. Uprkos, ili možda usled porasta svetovnog duha, došlo je, takođe, do primetnog pomaka

u konzervativnim, ortodoksnim religioznim pokretima. Uznemireni onim što smatraju snažnim napadom na moralni kodeks, mnogi su se organizovali da »opovrgnu kulturu«, i da zamućenim pogledom posmatraju »mlađu braću« kao što su to činili fariseji.

Na čijoj je strani, onda, Isus? U Gospodaru prstenova, kada hobiti pitaju prastarog Drvobradog na čijoj je strani, on odgovara: »Ja nisam potpuno ni na čijoj strani, jer niko nije potpuno na mojoj strani... [Ali] postoje neke stvari, naravno, na čijoj strani uopšte nisam.«³ Isusov vlastiti odgovor na ovo pitanje, kroz parabolu, je sličan. On nije na strani ni religioznih niti nereligioznih. Međutim, On izdvaja religiozni moralizam kao naročito smrtonosno duhovno stanje.

Nama danas je ovo teško da razumemo, ali kada je hrišćanstvo prvi put nastalo u svetu, ono nije bilo nazvano religijom. Ono je bila nereligija. Zamislite susede ranih hrišćana koji ih pitaju za njihovu veru. »Gde je vaš hram?«, pitali bi ih oni. Hrišćani bi odgovarali da nemaju hram. »Ali kako je to moguće? Gde rade vaši sveštenici?« Hrišćani bi odgovarali da nemaju sveštenike. »Ali... ali...«, mrmljali bi susedi, »gde su žrtve kojima ćete umilostiviti svoje bogove?« Hrišćani bi odgovorili da više ne prinose žrtve. Sam Isus bio je hram koji je doneo kraj svim hramovima, sveštenik

---

3 J. R. R. Tolkien, *The Two Towers*, (Harper Collins, 2004), p. 577.

koji je bio poslednji među sveštenicima, žrtva koja je bila svršetak svih žrtava.⁴

Niko nikada nije čuo ovako nešto. Zato su ih Rimljani nazivali »ateistima«, jer ono što su hrišćani govorili o duhovnoj realnosti bilo je jedinstveno i nije se moglo klasifikovati sa ostalim religijama u svetu. Ova parabola objašnjava zašto su bili potpuno u pravu kada su ih nazivali ateistima.

Ne bi trebalo da nam promakne ovde prisutna ironija, budući da se nalazimo usred ratova moderne kulture. Za većinu ljudi u našem društvu hrišćanstvo jeste religija i moralizam. Jedina njegova alternativa (pored drugih religija u svetu) je pluralistički sekularizam. Ali tako nije bilo u početku. Hrišćanstvo je bilo posmatrano kao tertium quid, kao nešto potpuno drugačije.

Ključna stvar ovde je da su Isusove reči, uopšteno gledajući, vređale religiozne ljude, dok su među onima koji su se udaljili od religioznih i moralnih propisa, zadobijale pažnju i privlačile ih Njemu. Ovo vidimo u novozavetnim izveštajima o Isusovom životu. U svim slučajevima u kojima Isus susreće religioznu osobu i seksualnog izgnanika (kao u Luki 7), ili religioznu osobu i rasnog izgnanika (kao u Jovanu 3-4), ili religioznu osobu i političkog izgnanika (kao u Luki

---

4 Ovaj dijalog zasniva se na ilustraciji iz propovedi Ričarda Lukasa održane u anglikanskoj crkvi Sveta Helena, u Londonu, Velika Britanija.

19), izgnanik je taj koji se povezuje s Isusom, a ne »stariji brat«. Isus odgovornim religioznim vođama kaže da će »carinici i bludnice pre vas ući u carstvo Božje« (Matej 21,31).

Isusovo učenje neprestano je privlačilo nereligiozne, dok je vređalo one koji su verovali Bibliji, religiozne ljude Njegovog doba. Danas, međutim, u većini, naše crkve nemaju ovakav efekat. Tip autsajdera koje je Isus privlačio ne privlače moderne crkve, čak ni one najavangardnije. Mi nastojimo da privučemo konzervativne, konvencionalne, moralistične ljude. Raspušteni i slobodni, ili slomljeni i marginalni izbegavaju crkvu. To može da znači samo jedno. Ako propovedi naših pastora i njihova praksa nemaju isti efekat na ljude koji je Isus imao, onda mi ne smemo da objavljujemo istu poruku koju je Isus objavljivao. Ako naše crkve nisu dopadljive mlađoj braći, onda one izobiluju starijom braćom više nego što bismo mi želeli uopšte da pomislamo.

DVA

DVA IZGUBLJENA SINA

»Jedan čovek imaše dva sina.«

IZGUBLJENI MLAĐI BRAT

Možda bi najbolje bilo da se Isusova priča zove – Parabola o dva izgubljena sina. Ovo je drama u dva čina – čin 1 nosi naslov »Izgubljeni mlađi brat«, a čin 2 »Izgubljeni stariji brat«.

Čin 1 otpočinje kratkim, ali zapanjujućim zahtevom. Mlađi sin dolazi ocu i kaže: »Daj mi moj deo imanja.« Slušaoci iz Isusovog vremena bili bi šokirani ovakvim zahtevom. Nije bilo ničeg pogrešnog u sinovljevim očekivanjima da sudeluje u porodičnom bogatstvu. U to vreme, kada bi otac umro, najstariji sin dobio bi dvostruku sumu onoga što su ostala deca nasleđivala. Ako je otac imao dva naslednika, stariji bi dobio dve trećine imanja, a mlađi jednu.

Međutim, ova podela imanja nastupala je tek kada je otac umro. Ovde mlađi sin traži svoje nasleđe sada, što je bio znak dubokog nepoštovanja. Pitati oca ovo dok je on još uvek živ, znači želeći mu smrt. Mlađi sin je, u suštini, govorio da želi očevu imovinu, a ne svog

DVA IZGUBLJENA SINA

oca. Njegova veza sa ocem bila je sredstvo preko kojeg je on mogao da uživa u njegovom bogatstvu, a sada je on bio umoran od te veze. On želi se povuče. Sada. »Daj mi ono što je moje«, kaže on.

Očev odgovor je još potresniji od zahteva. Ovo je bilo izrazito patrijarhalno društvo u kome je izdašno izražavanje poštovanja i uvažavanja starijih, a naročito roditelja, bilo od izuzetnog značaja. Od tradicionalnog oca sa Bliskog istoka bi se očekivalo da na takav zahtev odreaguje isterivanjem sina iz porodice i da mu ne da ništa osim fizičkih udaraca. Ovaj otac ne čini ništa nalik tome. On im jednostavno »podeli imanje«. Da bismo razumeli značaj ovog čina, treba da zapazimo da je grčka reč prevedena kao »imanje« – reč bios, što znači život. Mogla je biti upotrebljena konkretnija reč za označavanje kapitala, ali nije. Zašto?

Bogatstvo ovog oca se prvenstveno zasnivalo na nekretnini, te da bi dobio jednu trećinu neto vrednosti, on je morao da proda veliki deo zemljišta koje je posedovao. U našoj mobilnoj, urbanoj kulturi, mi ne razumemo odnos koji su ljudi u ranijim generacijama imali prema svojoj zemlji. Pogledajte rečenicu iz Rodžersovog i Hamerštajnovog mjuzikla Oklahoma! »O, mi znamo da pripadamo zemlji, a zemlja kojoj pripadamo je veličanstvena!« Zapazite da se ovde ne kaže da zemlja pripada njima, već da oni pripadaju njoj. Ovo divno sažima činjenicu koliko je sam identitet ljudi bio vezan za njihovo mesto, njihovu zemlju.

RASIPNI BOG

Izgubiti deo svog zemljišta značilo je izgubiti deo sebe i veliki udeo i položaj u društvu. Svi smo slušali priče o moćnim i uspešnim direktorima, i muškarcima i ženama, koji su se odricali svoje karijere ne bi li se starali o detetu sa posebnim potrebama. Iako nije identična paralela, to je ono što radi ovaj otac.

Mlađi brat, dakle, traži da otac uništi svoj život. Otac to i čini, zarad ljubavi prema sinu. Većina Isusovih slušalaca nikada nije videla bliskoistočnog patrijarha koji bi na taj način odgovorio ovakvom zahtevu. Otac strpljivo podnosi ogroman gubitak časti, kao i bol usled odbačene ljubavi. Naša uobičajena reakcija na odbacivanje ljubavi je gnev, osveta i činjenje svega da bismo umanjili ljubav prema osobi koja nas je odbacila, kako ne bismo ponovo bili povređeni. Međutim, ovaj otac nastavlja sa nežnošću prema sinu i podnosi agoniju.

PLAN MLADEG BRATA

Sada dolazimo do scene 2 u činu 1. Sin odlazi u »daleku zemlju« i troši sve što ima zbog nekontrolisanog načina života. Kada se nađe u doslovnom blatu sa svinjama, »on dolazi k sebi« i smišlja plan. Prvo će se, kaže on sebi, vratiti svom ocu i priznati da je bio u zabludi i da je izgubio pravo da bude njegov sin. Ali kao drugo, on namerava da pita oca da ga »primi kao jednog od svojih najamnika«.

DVA IZGUBLJENA SINA

Ovo je vrlo specifičan zahtev. Sluge su radile na imanju i živele tamo. Ali »najamnici« su bili različite vrste trgovaca i zanatlija koji su živeli u okolnim selima i zarađivali dnevnicu. Mnogi komentatori veruju da je sinovljeva strategija išla u tom pravcu. On je osramotio svoju porodicu, a time i čitavo društvo. Bio je »mrtav« za njih, kako to otac opisuje. Rabini su učili da ako ste prekršili standarde društvene zajednice, izvinjenje nije bilo dovoljno – morali ste da date i naknadu. Sin je nameravao da kaže: »Oče, znam da nemam prava da se vratim u porodicu. Ali ako me budeš obučavao kao jednog od svojih unajmljenih ljudi kako bih naučio trgovinu i zarađivao dnevnicu, onda makar mogu da počnem da ti otplaćujem svoj dug.« To je bio njegov plan. Tamo u svinjcu, mlađi sin vežba svoj govor. Kada je osetio da je spreman za suočavanje, ustaje i kreće na put prema svom domu.

Dolazimo do dramatične treće i poslednje scene u činu 1. Mlađi sin dolazi u vidokrug svoje kuće. Otac ga primećuje i trči – trči prema njemu! Prema opštem pravilu, istaknuti bliskoistočni patrijarsi nisu trčali. Deca su mogla da trče; žene su mogle da trče; mladići su mogli da trče. Ali ne i domaćin porodice, dostojanstveni stub društva, vlasnik velikog imanja. On neće podići svoju haljinu i ogoliti noge kao neki dečak. Međutim, ovaj otac čini upravo to. On trči prema svom sinu, otvoreno pokazujući svoje emocije, uzima ga u zagrljaj i ljubi ga.

Ovo zasigurno iznenađuje mlađeg brata. Usplahiren, on pokušava da predstavi svoj poslovni plan za davanje naknade. Otac ga prekida – ne samo da ignoriše njegov uvežbani govor, već mu direktno protivreči. »Brzo!«, govori on svojim slugama. »Donesite najlepšu haljinu i obucite mu je!« Šta on to priča?

Najlepša haljina u kući bila bi očeva sopstvena haljina, nepogrešivi znak obnovljenog položaja u porodici. Otac kaže: »Ja neću čekati da otplatiš svoj dug; neću čekati da puziš i moliš. Nećeš zaraditi svoj povratak u porodicu, već ću te ja jednostavno primiti nazad. Ja ću pokriti tvoju golotinju, siromaštvo i rite haljinama svog položaja i časti.«

On naređuje slugama da pripreme gozbu i proslavu sa »ugojenim teletom« kao glavnim jelom. U tom društvu, većina obroka nije uključivala meso, jer je to bio skup delikates. Meso je obično bilo rezervisano za posebne prilike i proslave. A nije bilo skupljeg mesa od ugojenog teleta. Pripremanje takve gozbe događalo se samo u retkim prilikama kada se, vrlo verovatno, pozivalo čitavo selo. Vesti su se brzo proširile, i uskoro je nastala prava pravcata gozba, sa muzikom i igranjem, sve u cilju proslavljanja povratka mlađeg sina u život, porodicu i društvo.

Kakvog li prizora! Otac tek treba da se suoči sa daleko komplikovanijim i otrovnijim duhovnim stanjem starijeg brata u činu 2. Ali čin 1 već predstavlja izazov načinu razmišljanja starije braće svojom po-

DVA IZGUBLJENA SINA

tresnom porukom: Božja ljubav i oprostaj mogu da pomiluju i pokriju svaki mogući greh ili prestup. Nije važno ko ste ili šta ste učinili. Nije bitno da li ste namerno ugnjetavali ili čak ubili nekoga, ili koliko ste zlostavljali samog sebe. Mlađi brat je znao da u kući njegovog oca ima hrane u izobilju, ali je otkrio da isto toliko ima i blagodati. Nema zla koje očeva ljubav ne može da oprost i pokrije, nema greha koji parira njegovoj blagodati.

Čin 1, stoga, prikazuje obilnu rasipnost Božje blagodati. Isus pokazuje da otac čvrsto grli sina iz ljubavi ne samo pre nego što dobije mogućnost da dovede njegov život u red i bude svedok promene srca, već i pre nego što sin odrecituje svoj pokajnički govor. Ništa, čak ni ponizno pokajanje, ne može da nam obezbedi zasluge kod Boga. Očeva ljubav i prihvatanje apsolutno su besplatni.

Međutim, uprkos svojoj svojoj lepoti, čin 1 ne može da stoji sam za sebe. Postoje mnogi komentatori koji, usredsređujući se isključivo na čin 1, zaključuju da ova parabola protivreči tradicionalnoj hrišćanskoj doktrini. »Pogledajte«, kažu oni, »nema ni pomena o očišćenju greha. Nema potrebe za Spasiteljem na krstu koji plaća otkup za greh. Bog je Bog univerzalne ljubavi koja bezuslovno prihvata svakoga, bez obzira na sve.«

Da je to bila poruka, Isus bi ovde završio svoju priču. Ali, On to nije učinio. Iako nam čin 1 prikazuje be-

splatnu Božju blagodat, čin 2 će nam prikazati visoku cenu te blagovati i istinski vrhunac priče.

IZGUBLJENI STARIJI BRAT

Kada je stariji brat čuo od slugu da se njegov mlađi brat vratio i da ga je otac ponovo prihvatio, bio je besan. Sada je na njega red da osramoti oca.

On odbija da uđe na gozbu koja je verovatno bila najveća proslava i javni događaj koji je njegov otac ikada pripremio. On ostaje napolju, javno izražavajući nepoverenje prema očevim postupcima. Ovo prinuđuje oca da izađe i razgovara sa svojim starijim sinom, što je ponižavajuća stvar ukoliko ste glava plemićkog doma i domaćin velike gozbe. On počinje da moli starijeg sina da uđe unutra, ali ovaj nastavlja da odbija.

Zašto je stariji sin toliko besan? On je naročito uznemiren zbog troška koji sve ovo iziskuje, jer kaže: »Meni nikada nisi dao ni jare za gozbu, kako se usuđuješ da njemu daš tele?« Ugojeno tele je, međutim, samo simbol, zato što ono što je otac učinio košta daleko više od jednog teleta. Vraćajući sina nazad u porodicu, on ga je ponovo učinio naslednikom koji je imao pravo na jednu trećinu njihovog (sada veoma umanjenog) porodičnog bogatstva. Ovo je, u očima starijeg sina, beskrupulozan postupak. On je sve presabrao. »Radio sam kao crnac i zaradio ono što imam, a moj brat nije učinio ništa da bi nešto zaradio, naprotiv, zaslužio je samo šut-kartu, a ti ga, bez obzira na

DVA IZGUBLJENA SINA

sve, obasipaš bogatstvom. Gde je tu pravda?« Zato se stariji brat poziva na svoj moralni dosije. »Nikada ti nisam bio neposlušan! Zato ja imam prava!«, kaže on. »Zaslužujem da me konsultuješ u vezi sa ovim! Nemaš prava da ove odluke donosiš jednostrano.«

I tako, bes starijeg brata navodi ga da još više uvredi oca. On odbija da mu se obrati s poštovanjem koje su podređeni dugovali nadređenima u toj kulturi, naročito u javnosti. On ne kaže »poštovani oče«, već jednostavno »slušaj!«, što je identično obraćanju: »Slušaj, ti!« U kulturi u kojoj je poštovanje i uvažavanje starijih bilo veoma važno, ovakvo ponašanje je nečuveno. Ekvivalent koji odgovara našem savremenom dobu možda bi bio sin koji piše monografiju u kojoj otkriva informacije kojima će uništiti očev ugled i karijeru.

Konačno, dolazimo do raspleta. Kako će otac reagovati na otvorenu pobunu svog starijeg sina? Šta će učiniti? Čovek u njegovo vreme i na njegovom mestu mogao bi istog trenutka da se odrekne sina. Međutim, umesto toga, on ponovo odgovara sa zadivljujućom nežnošću: »Sine moj«, počinje on, »uprkos tome koliko si me javno uvredio, i dalje želim da budeš na gozbi. Neću se odreći tvog brata, ali ne želim da se odreknem ni tebe. Postavljam pred tebe izazov da pobediš svoj ponos i uđeš na gozbu. Odluka je tvoja. Da ili ne?« Ovo je neočekivano milostivi, dramatični poziv.

Slušaoci su na ivici svojih sedišta. Da li će porodica konačno biti ponovo sjedinjena u ljubavi i zajedništvu? Da li će se braća pomiriti? Da li će stariji brat

RASIPNI BOG

smekšati nakon ove izvanredne ponude i hoće li se izmiriti sa svojim ocem?

Upravo kada sve ove misli prolaze kroz naš um, priča se završava! Zašto Isus ne dovršava priču i zašto nam ne govori šta se desilo? Zato što su prava publika za ovu priču fariseji, starija braća. Isus moli svoje neprijatelje da se odazovu na Njegovu poruku. Koja je to poruka? Odgovor na ovo pitanje pojaviće se dok u sledećem poglavlju odvajamo vreme da bismo razumeli glavne tačke koje Isus ovde čezne da naglasi. Ukratko, On redefiniše sve što smo mislili da znamo o povezivanju sa Bogom. On redefiniše greh, šta to znači biti izgubljen i šta znači biti spasen.

REDEFINISANJE GREHA

»Eto te služim toliko godina.«

DVA NAČINA ZA PRONALAZENJE SREĆE

Isus koristi mlađeg i starijeg brata da oslika dva osnovna načina na koje ljudi pokušavaju da pronađu sreću i ispunjenje: način moralnog konformizma i način samootkrivanja. Oba predstavljaju sočivo kroz koje sagledavate život, ili paradigmu koja oblikuje vaše razumevanje svega. I jedan i drugi predstavljaju način pronalazjenja ličnog značaja i vrednosti, uviđanja bolesti ovog sveta i razlučivanja dobrog od lošeg.

Stariji brat u priči ilustruje način moralnog konformizma. Fariseji Isusovog vremena verovali su da, kao narod kojeg je Bog izabrao, mogu da zadrže svoje mesto u Njegovom blagoslovu i dobiju konačno spasenje samo putem stroge poslušnosti Bibliji. Postoji nebrojeno mnogo raznovolikih oblika ove paradigme, ali svi oni stavljaju Božju volju i standarde društva ispred individualne ispunjenosti. Prema ovom stanovištu, mi do sreće i ispravnog sveta dolazimo samo postizanjem moralne čestitosti. Naravno, s vremena

na vreme možemo doživeti i neuspeh, ali tada će nam se suditi prema tome koliko je snažno naše kajanje. Prema takvom gledištu, čak i u našim padovima mi moramo da imamo potrebne kvalifikacije.

Mlađi brat u paraboli predstavlja način samootkrivanja. U drevnim patrijarhalnim kulturama neki su krenuli ovim putem, ali takvih je daleko više danas. Prema ovoj paradigmi, pojedinci moraju da budu slobodni da slede svoje ciljeve i samoostvarenje bez obzira na običaje i konvencije. U skladu sa tim pogledom, svet bi bio mnogo bolje mesto kada bi tradicija, predrasude, hijerarhijski autoritet i druge prepreke do lične slobode bile oslabljene ili uklonjene.

Ova dva načina života (i njihov neizbežni sukob) živo su oslikana u klasičnom filmu *Svedok*. U toj priči, mlada amiška udovica Rejčel zaljubljuje se u odlučnog policajca (koji nije Amiš), Džona Buka. Njen svekar Eli upozorava je da je to zabranjeno i da je starešine mogu kazniti. Pritom dodaje da se ona ponaša kao dete. »Ja ću to prosuditi«, uzvraća ona. »Ne, oni će biti sudije tome. Kao i ja... ako me osramotiš«, kaže on, žestoko kao prorok. »Ti sam sebe sramotiš«, odgovara Rejčel, sa drhtanjem ali ponosno, i okreće se od njega.⁵

Ovde imamo sažeti portret dva puta. Osoba moralnog konformizma kaže: »Ja neću da radim ono što

---

5 Scenario za *Svedoka*, koji su napisali Erl Volis i Vilijam Keli, može se naći na www.harrisonford-web.com/Multi-media/witness.pdf

REDEFINISANJE GREHA

želim, već što mi tradicija i društvo nalažu.« Osoba koja bira put samootkrivanja kaže: »Ja sam jedini koji može da odluči šta je za mene dobro ili loše. Živeću onako kako ja želim i pronaći ću sreću i samog sebe na taj način.«

Naše zapadno društvo je toliko duboko podeljeno između ova dva pristupa da gotovo niko ne može ni da zamisli neki drugi način života. Ako kritikuješ jedan od njih ili se distanciraš od njega, svi pretpostavljaju da si odabrao da slediš drugi, jer oba ova pristupa imaju sklonost da podele čitav svet na dve osnovne grupe. Moralni konformisti kažu: »Nemoralni ljudi – oni koji rade samo 'ono što im se hoće' – predstavljaju problem u svetu, a moralni ljudi su rešenje.« Zastupnici samootkrivanja kažu: »Ljudi puni predrasuda – oni koji kažu: 'Mi imamo Istinu' – su problem za ovaj svet, a progresivni ljudi su rešenje.« Svaka strana kaže: »Naš način je najispravniji za svet, i ako niste sa nama, protiv nas ste.«

Da li treba da zaključimo da svako potpada pod jednu od ove dve kategorije? I da i ne. Veliki broj ljudi poseduje temperament koji ih unapred čini sklonijima ili životu moralnog konformizma ili samootkrivanja. Neki, međutim, idu napred-nazad, isprobavajući prvo jednu strategiju, a zatim drugu, u različitim periodima svog života. Mnogi su pokušali sa paradigmom moralnog konformizma, shvatili da ih je ona slomila,

i onda u dramatičnom obrtu uplovili u život samootkrivanja. Drugi se nalaze na suprotnoj putanji.

Neki ljudi kombinuju oba pristupa pod plaštom iste ličnosti. Postoje tradicionalna starija braća koja, kao izduvni ventil, vode tajni život ponašajući se kao mlađi brat. Policija koja svojim poduhvatima ima za cilj hvatanje internet seksualnih predatora koji su u potrazi za mladim tinejdžerima, redovno hvata visoko religiozne ljude u svoje mreže, uključujući mnoge sveštenike. S druge strane, postoje mnogi ljudi, veoma liberalni i nereligiozni u svojim stavovima i načinu života, koji religiozne konzervativce sa svom njihovom samopravednošću i snishodljivošću smatraju najgorima među farisejima.

Uprkos ovoj šarenolikosti, ovo su i dalje samo dva osnova pristupa životu. Poruka Isusove parabole je da su oba ova pristupa pogrešna. Njegova parabola ilustruje radikalnu alternativu.

DVA IZGUBLJENA SINA

U prvom činu, u ličnosti mlađeg brata, Isus nam daje opis greha koji bi svako mogao da prepozna. Mladić ponižava svoju porodicu i živi raskalašnim životom, punim ugađanja samome sebi. On je potpuno van kontrole. Otudio se od oca koji predstavlja Boga u ovom događaju. Svako ko živi takvim životom bi odsečen od Boga, kao što bi se svi slušaoci parabole složili.

REDEFINISANJE GREHA

U drugom činu, međutim, fokus je na starijem bratu. On je neumoljivo poslušan svom ocu, a prema toj analogiji, i Božjim zapovestima. On je potpuno pod kontrolom i veoma samodisciplinovan. Dakle, imamo dva sina, jednog »lošeg«, prema konvencionalnim normama, i jednog »dobrog«, a ipak su se obojica otuđili od oca. Otac mora da izađe i da obojicu pozove unutra na proslavu svoje ljubavi. Stoga, u priči nije samo jedan sin izgubljen, već dva.

Međutim, u činu 2 dolazimo do nezamislivog zaključka. Isus, koji priča ovu priču, promišljeno ostavlja starijeg brata u otuđenom stanju. Loš sin ulazi na očevu proslavu, a dobar ne. Ljubitelj prostitutki je spasen, a čovek moralne čestitosti je i dalje izgubljen. Gotovo da možemo da čujemo uzdahe fariseja kako se priča bliži svom kraju. To je bilo potpuno suprotno svemu onome čemu su oni ikada bili poučavani.

Isus se ovde ne zaustavlja. Šok se nastavlja. Zašto stariji brat neće da uđe unutra? On sad daje razlog: »Jer ti ja nikada nisam bio neposlušan.« Stariji brat ne gubi očevu ljubav uprkos svojoj dobroti, već zbog nje. Nisu njegovi gresi ti koji grade barijeru između oca i njega, već ponos koji se nalazi u njegovom moralnom dosijeu; ne njegovi prestupi, već pravedna dela koja ga sprečavaju da uđe na očevu proslavu.

Kako je ovo moguće? Odgovor leži u tome da su srca dva brata i dva načina života koji predstavljaju

mного sličnija nego što se to na prvi pogled primećuje.

Šta je mlađi sin najviše želeo u životu? On je bio nezadovoljan što učestvuje u porodičnom bogatstvu pod očevim nadzorom. Hteo je da donosi sopstvene odluke i da ima nesputanu kontrolu nad svojim delom novca. Kako je on to dobio? To je dobio smelim činom sile, nepodnošljivim prkosom društvenim standardima, izjavom potpune nezavisnosti.

Šta je to što je stariji sin najviše želeo? Ako razmislimo o tome, uviđamo da je želeo isto što i njegov brat. I on je bio ogorčen na oca kao i mlađi sin. I on je želeo očeva dobra, a ne samog oca. Međutim, dok je mlađi brat otišao predaleko, stariji je ostao blizu i nikada »nije prekršio zapovesti«. To je bio njegov način da zadobije kontrolu. Njegov neizrečeni zahtev je: »Nikada ti nisam bio neposlušan! Sada stvari u mom životu moraš da radiš onako kako ja hoću da budu urađene!«

Srca ova dva brata bila su ista. Oba sina su prezirala očev autoritet i tražila načine da ga se oslobode. Obojica su želela da dođu u poziciju u kojoj mogu da kažu ocu šta treba da radi. I jedan i drugi su, jednom rečju, bili pobunjenici – jedan je to pokazao tako što je bio veoma loš, a drugi tako što je bio veoma dobar. Obojica su se otuđili od očevog srca; obojica su bili izgubljeni sinovi.

Da li shvatate, onda, šta je Isus učio? Nijedan sin nije voleo oca zbog njega samog. Obojica su koristila

REDEFINISANJE GREHA

oca zbog svojih sebičnih ciljeva, umesto da ga vole i da mu služe iz ljubavi. To znači da se možete pobuniti protiv Boga i otuđiti od Njega i kršenjem Njegovih pravila, ali i marljivim poštovanjem istih.

Ovo je zapanjujuća poruka: Brižljiva poslušnost Božjem zakonu može služiti kao strategija za pobunu protiv Boga.

DUBLJE RAZUMEVANJE GREHA

Ovom parabolom Isus nam pruža mnogo dublji koncept »greha« koji bi svako od nas imao da ga nije upražnjavao. Većina ljudi misli da je greh kršenje Božjih pravila ponašanja, ali, iako on nije ništa manje od toga, Isusova definicija greha ide i korak dalje.

U svom romanu *Mudra krv*, Flaneri O'Konor kaže o svom liku Hejzel Mots da je »u njemu postojalo duboko, crno, neizrečeno uverenje da je način za izbegavanje Isusa zapravo izbegavanje greha.«⁶ Ovo je duboka misao. Možete izbegavati Isusa kao Spasitelja držeći sve moralne zakone. Ako to činite, onda imate »prava«. Bog vam duguje odgovore na molitvu, dobar život i kartu za nebo kada umrete. Nije vam potreban Spasitelj koji vam prašta besplatnom blagodaću, jer ste vi spasitelj samoga sebe.

---

6 Flannery O'Connor, *Wise Blood: A Novel* (Farrar, Straus and Giroux, 1990), p. 22.

RASIPNI BOG

Ovo je jasno bio stav starijeg brata. Zašto je on toliko ljut na oca? On oseća da ima pravo da kaže ocu kako bi trebalo rasporediti haljine, prstenje i stoku. Na isti način, religiozni ljudi žive veoma moralnim životom, ali njihov cilj je da dobiju moć iznad Božje, da Ga kontrolišu, da Ga stave na mesto gde On, prema njihovom mišljenju, pripada. Stoga, uprkos čitavoj njihovoj etičkoj neumoljivosti i pobožnosti, oni zapravo podižu pobunu protiv Njegovog autoriteta. Ako, kao stariji brat, verujete da je Bog dužan da vas blagoslovi i pomogne vam jer ste tako vredno radili da Mu budete poslušni i da budete dobra osoba, onda Isus može da bude vaš pomoćnik, vaš primer, čak i vaša inspiracija, ali On nije vaš Spasitelj. Vi uzimate ulogu sopstvenog spasitelja.

Ispod jasne razlike u ponašanju dva brata, nalazi se ista motivacija i isti cilj. Obojica koriste oca na različite načine kako bi dobili stvari za koje su se njihova srca čvrsto vezala. U pitanju je bila ne očeva ljubav, već bogatstvo, za koje su smatrali da će ih usrećiti i ispuniti.

Na kraju priče, stariji brat ima mogućnost da istinski usreći oca ulazeći na proslavu. Ali njegovo ogorčeno odbijanje pokazuje da očeva sreća nikada nije ni bila njegov cilj. Kada je otac vratio mlađeg sina na mesto koje je nekada imao, smanjujući deo starijeg sina u imanju, srce starijeg brata bilo je otkriveno. On čini sve što može kako bi povredio i suprotstavio se svom ocu.

REDEFINISANJE GREHA

Ako, kao stariji brat, težite da upravljate Bogom kroz svoju poslušnost, onda je sva vaša moralnost samo način da iskoristite Boga i naterate Ga da vam dâ stvari koje zaista želite u životu. Klasičan primer ovoga je pogađanje mladog Salijerija i Boga u Amadeusu, drami Pitera Šefera.

Ja bih tajno uputio najponosniju molitvu koju bi dečak mogao i zamisliti. »Bože, načini od mene izvrsnog kompozitora! Dozvoli mi da proslavim Tvoje veličanstvo putem muzike – i da sam budem proslavljen! Učini me poznatim širom sveta, dragi Bože! Učini me besmrtnim! Nakon mog počinka, neka ljudi zauvek govore o meni s ljubavlju zbog onoga što sam napisao! Zauzvrat se zavetujem da ću Ti dati svoju neporočnost, marljivost, svoju najdublju smernost, svaki trenutak svog života. I pomagaću svom bližnjem u svemu što mogu. Amin i amin!«

On otpočinje svoj život ovim zavetom Bogu. Drži se podalje od žena, radi marljivo na svojoj muzici, besplatno poučava mnoge muzičare i neumorno pomaže siromašnima. Njegova karijera napreduje i on veruje da Bog izvršava svoj deo dogovora. A onda se pojavljuje Mocart sa daleko većom muzičkom nada-renošću od Salijerija. Njegov genijalni talenat je očigledno poticao od samog Boga. Amadeus, Mocartovo srednje ime, znači »onaj koga Bog voli, koji Mu je omileo«, a on je ipak vulgarni »mlađi brat«, koji povlađuje samom sebi. Talenat koji mu je Bog tako

raskošno podario, ubrzava krizu vere u srcu starijeg brata Salijerija. Njegove reči su upadljivo slične rečima starijeg sina iz parabole:

To je bilo neshvatljivo... Ovde sam bio ja koji sam se odricao svojih prirodnih žudnji da bih zaslužio Božji dar, a tamo se nalazio Mocart, koji je maksimalno popuštao svojim – iako je bio veren, pred venčanje – i za njega nije bilo nikakvog ukora!

Konačno, Salijeri kaže Bogu: »Odsada smo neprijatelji, Ti i ja«, i nakon toga radi na Mocartovom uništenju.⁷ Nažalost, u Šeferovoj drami Bog ćuti, za razliku od oca u Isusovoj paraboli, koji se trudi da spasi starijeg brata čak i kada on počinje da tone u svojoj ogorčenosti, mržnji i očaju, koji su na kraju progutali i Salijerija.

Salijerijevi marljivi naponi da bude neporočan i milosrdan bili su, kako se na kraju ispostavilo, duboko okrenuti njemu samome. Bog i siromašni bili su samo sredstvo. On je uveravao sebe da je žrtvovao svoje vreme i novac zarad siromaha i Boga, ali zapravo nije bilo nikakve žrtve. On je to činio sebe radi, da bi dobio slavu, bogatstvo i samopoštovanje. »Voleo sam sebe«, rekao je Salijeri, »...dok nije došao on, Mocart.« Onog trenutka kada je shvatio mu služba Bogu i siromašnima ne donosi slavu za kojom je tako čeznuo, njegovo

---

7 Scenario drame Amadeus, Pitera Šefera, može se pronaći na: <http://www.imsdb.com/scripts/Amadeus.html>

REDEFINISANJE GREHA

srce postalo je ubilački nastrojeno. Uskoro je moralni i ugledni Salijeri pokazao da je sposoban za mnogo veća zla nego nemoralni, vulgarni Mocart. Dok je Mocart u Amadeusu nereligiozan, Salijeri je pobožni lik koji završava u mnogo većem otuđenju od Boga, baš kao što je to slučaj sa starijim bratom u Isusovoj paraboli.

Ovaj način razmišljanja može da se predstavi u mnogo suptilnijem obliku nego što je život Salijerija. Poznavao sam jednu ženu koja je mnogo godina radila u hrišćanskoj službi. Kada ju je zadesila hronična bolest u njenim srednjim godinama, pala je u očajanje. Konačno, uvidela je da je duboko u svom srcu osećala kako joj je Bog dugovao bolji život, nakon svega što je učinila za Njega. Ta pretpostavka joj je izuzetno otežala izlazak iz ponora u kome se našla, iako je na kraju uspela. Ključ za njen napredak, međutim, bio je da prepozna kod sebe um i način razmišljanja starijeg brata.

Starija braća poslušna su Bogu da bi nešto dobila. Oni ne poštuju Boga da bi dobili Njega – da bi ličili na Njega, voleli Ga, poznavali Ga, divili Mu se. Na taj način, religiozni i moralni ljudi mogu da izbegavaju Isusa kao Spasitelja isto koliko i mlađa braća, koja kažu da ne veruju u Boga i za sebe određuju šta je dobro, a šta loše.

Ovde se, stoga, nalazi Isusovo radikalno novo objašnjenje toga šta je naš problem. Gotovo svi ljudi definišu greh kao prekršaj liste pravila. Isus nam, međutim, pokazuje da čovek koji prividno ništa nije

prekršio na listi moralnog ponašanja, može da bude isto toliko duhovno izgubljen kao najraskalašnija, najnemoralnija osoba. Zašto? Zato što greh nije samo kršenje pravila, već stavljanje sebe na mesto Boga kao Spasitelja, Gospoda i Sudije, baš kao što su oba sina čeznula da se oslobode očevog autoriteta u sopstvenom životu.

Mladi Salijeri bi se snažno usprotivio da mu je neko kazao da on ovo čini. Zar svojom neporočnošću i milosrdnošću nije poštovao Božju umesto svoje volje, zar Mu nije tako ukazivao čast i pokoravao Mu se? Međutim, težeći da zaduži Boga i preuzme kontrolu nad Njim preko svojih dobrih dela – umesto da se osloni samo na Njegovu blagodat – on se ponašao kao sopstveni spasitelj. Kada je postao ubilački ogorčen na Mocarta, ubeđen da je Bog bio nepravedan, on je stavljaio sebe na mesto Boga Sudije.

Postoje dva načina da budete svoj sopstveni Spasitelj i Gospod. Jedan je kršenjem moralnih zakona i postavljanjem vlastitog pravca za život, a drugi je držanjem moralnog zakona i veoma primernim ponašanjem.

OBOJICA U ZABLUDI; OBOJICA VOLJENI

Isus ne deli svet na moralne »dobre momke« i nemoralne »loše momke«. On nam pokazuje da je svako od nas posvećen projektu spasavanja samog sebe, korišćenju Boga i drugih u cilju dobijanja sile i kontrole.

REDEFINISANJE GREHA

Samo to činimo na različite načine. Međutim, iako su oba sina u zabludi, ocu je stalo do njih i poziva ih obojicu natrag na proslavu svoje velike ljubavi.

Ovo znači da je Isusova poruka, jevanđelje, potpuno drugačija duhovnost. Isusovo jevanđelje nije religija ili nereligija, moralnost ili nemoralnost, moralizam ili relativizam, konzervativizam ili liberalizam. Niti je to nešto na pola puta između dva pola – to je nešto u potpunosti drugačije.

Jevanđelje se razlikuje od ova dva pristupa: prema njemu, svi su u zabludi, svi su voljeni, i svi su pozvani da to uvide i promene. Nasuprot tome, starija braća dele svet na dve grupe: »Dobri ljudi (kao što smo mi) su unutra, a loši ljudi, koji su stvarni problem u svetu, su napolju.« Mlađa braća, čak i ako uopšte ne veruju u Boga, rade istu stvar, govoreći: »Ne, otvoreni i tolerantni ljudi su unutra, a netrpeljivi, uskogrudni ljudi, koji su problem za ovaj svet, su napolju.«

Međutim, Isus kaže: »Ponizni su unutra, a ponosni su napolju« (vidi Luka 18,14).⁸ Ljudi koji priznaju

---

8 U Luki 18, Isus iznosi parabolu o cariniku (saradniku rimskih okupatora) i fariseju. Farisej je veoma moralan i čestit, ali zadovoljan samim sobom, dok je carinik primer moralnog pada, ali i pokajanja. Isus zaključuje: »Kažem vam da ovaj [carinik] otide opravdan kući svojoj, a ne onaj. Jer svaki koji se sam podiže, poniziće se; a koji se sam ponižuje, podignuće se.« (Luka 18,14) Uporedite ovo takođe sa Isusovim rečima fariseju u Luki 5,32: »Ja nisam došao da zovem [samo]pravednike, nego grešnike na pokajanje.«

da nisu veoma dobri ili širokogrudni, kreću se prema Bogu, jer je preduslov za primanje Božje blagodatni uviđanje da vam je ona potrebna. Ljudi koji misle da su dobro, hvala vam lepo – udaljavaju se od Boga. »Gospod... brine za ponizne, a drži odstojanje od ponositih.« (Psalam 138,6 – New Living Translation)

Kada su jedne novine postavile pitanje: »Šta nije u redu sa svetom?«, katolički mislilac Česterton je, prema opštoj pretpostavci, napisao kratko pismo kao odgovor: »Draga gospodo: u pitanju sam ja. Iskreno vaš, G. K. Česterton.« To je stav osobe koja je shvatila Isusovu poruku.

Iako su oba sina u zabludi i oba voljena, priča se ne završava istim ishodom za obojicu. Zašto Isus tako stvara priču – da je jedan od njih spasen, da obnavlja dobar odnos sa ocem, a drugi ne? (Barem ne pre kraja priče.) Možda Isus pokušava da kaže da, iako su oba projekta spasavanja samog sebe jednako pogrešna, nisu oba jednako opasna. Tu se otkriva jedna od ironija parabole. Odlazak mlađeg sina od oca bio je zastrašujuće očigledan. On je ostavio oca doslovno, fizički i moralno. Iako je stariji sin ostao kod kuće, on se ponašao otuđenije i udaljenije od oca nego njegov brat, jer je bio slep za svoje pravo stanje. On bi bio užasno uvređen usled same pomisli da je bio pobunjenik očevog autoriteta i ljubavi, ali u suštini, upravo to je bio, i to veoma duboko.

Zato što je stariji brat zaslepljeniji u vezi sa onim što se dešava, biti stariji brat farisej je duhovno očaj-

REDEFINISANJE GREHA

nije stanje. »Kako se usuđuješ da to kažeš?« – tako reaguju religiozni ljudi ako se samo spomene da njihov odnos sa Bogom nije ispravan. »Ja sam uvek tu kada pastor otključa vrata crkve.« Isus u svom odgovoru kaže: »To nije važno.«

Nikada ranije niko nije učio ovako nešto.

ČETIRI

REDEFINISANJE IZGUBLJENOSTI

»A on se rasrdi i ne htede da uđe.«

GNEV I SUPERIORNOST

Isus često govori o grehu i spasenju u metaforama »izgubljenog« i »nađenog«. Petnaesto poglavlje Lukinog jevanđelja sadrži tri parabole koje Isus priča religioznim vođama. Prva je o pastiru koji uviđa da je jedna njegova ovca izgubljena. Druga je o ženi koja otkriva da je izgubila jedan novčić. Kao što smo videli, treća parabola je o dva sina i oni su, na različite načine, obojica izgubljeni. Na jednom drugom mestu, Isus sažima svoju službu spasenja, govoreći da je došao da »nađe i spase što je izgubljeno« (Luka 19,10).

Šta to znači biti duhovno izgubljen? U paraboli, izgubljenost mlađeg brata se jasno vidi kada on završi u svinjcu. Izgubio je prijatelje, novac i svoja sredstva zbog popuštanja samom sebi, zbog nedisciplinovanog i ludog ponašanja. To ga je dovelo do potpunog kolapsa u životu. U tom trenutku, mlađi brat uviđa da

REDEFINISANJE IZGUBLJENOSTI

je »izgubio svoj put« i vraća se kako bi pokušao da iznova izgradi svoj život.

Međutim, u ovoj paraboli Isus želi da primetimo drugi, suptilniji, ali ništa manje razoran oblik izgubljenosti. Kada jednom shvatimo Isusovu dublju definiciju greha, treba da budemo sposobni da ga prepoznamo, i od ključne je važnosti da to učinimo. Nazvaćemo to »izgubljenošću starijeg brata«. Ova vrsta izgubljenosti donosi isto toliko patnje i razdora svetu kao i ona druga vrsta. Bliži pogled na starijeg brata pomaže nam da uvidimo njene karakteristike.

Vidimo da se stariji brat naljutio. Sve njegove reči odišu gorčinom. Prvi znak da imate duh starijeg brata je kada ste, ukoliko vaš život ne ide onako kako želite, ne samo tužni, već izrazito ljuti i ogorčeni. Starija braća veruju da ako žive dobrim životom, treba da imaju dobar život, da im Bog duguje gladak put ako oni već daju sve od sebe da žive u skladu sa standardima.

Šta se onda događa ako ste stariji brat i stvari krenu naopako u vašem životu? Ako osećate da ste živeli prema moralnim standardima, bićete gnevni na Boga. Ne zaslužujete ovo, mislićete, nakon toliko truda da budete dobra osoba! Šta će se, međutim, desiti ukoliko stvari krenu naopako, a znate da ste polovično poštovali standarde? Onda ćete biti gnevni na sebe, ispunjeni samoprezirom i unutrašnjim bolom. A ako vas zle okolnosti iznenade, i niste sigurni da li je vaš život bio dovoljno dobar ili ne, može se desiti da ćete

se žalosno klackati napred-nazad između polova »mrzim Tebe!« i »mrzim sebe!«

Nesposobnost starije braće da podnesu patnju potiče od činjenice da je njihovo moralno poštovanje usredsređeno na ishod. Dobar život živimo ne zbog uživanja u samim dobrim delima, već iz proračuna – da bismo upravljali njihovom okolinom.

Elizabet Eliot priseća se apokrifne priče (ne biblijske!) o Isusu, koja iznosi razliku između sebičnosti koja je usredsređena na ishod i vernosti iz ljubavi.

Jednog dana Isus je kazao svojim učenicima: »Želeo bih da ponesete jedan kamen za Mene.« Nije dao nikakvo objašnjenje. Tako su učenici potražili koji kamen bi poneli, i Petar, praktičan po prirodi, našao je najmanji mogući kamen. Na kraju krajeva, Isus nije dao nikakve odredbe o težini i veličini! I tako ga je stavio u džep. Isus je zatim rekao: »Sledite Me.« Poveo ih je na putovanje. Oko podneva svima je kazao da sednu. Zamahnuo je svojim rukama i svo kamenje se pretvorilo u hlebove. Rekao je: »Sada je vreme za ručak.« Za nekoliko sekundi, Petrov ručak je bio gotov. Kada su svi završili, Isus im je kazao da ustanu. Onda je ponovo rekao: »Želeo bih da ponesete jedan kamen za Mene.« Ovog puta je Petar kazao: »Aha! Sad mi je jasno!« Zato se osvrnuo oko sebe i video jedan veliki oblutak. Podigao ga je na leđa, a to je bilo bolno, pa se malo zateturao. Ali kazao je: »Jedva čekam večeru.« Isus je zatim rekao: »Sledite Me.« Poveo ih je na put, a

REDEFINISANJE IZGUBLJENOSTI

Petar je jedva uspevao da ih prati. Kada je došlo vreme večere, kazao im je da sednu pored reke. Onda je rekao: »Sada neka svako baci svoj kamen u vodu.« To su i učinili. Onda je kazao: »Sledite Me«, i počeo je da hoda. Petar i ostali zbunjeno su Ga posmatrali. Isus je uzdahnuo i rekao: »Zar se ne sećate šta sam vam kazao da činite? Za koga ste nosili kamen?«⁹

Kao i Petar, i starija braća očekuju da se njihova dobrota isplati, a ako se to ne dogodi, nastaje zbrka i jarost. Ako mislite da su dobrota i ljubaznost način da zaslužite dobar život od Boga, gnev će vas progutati, jer se život nikad ne odvija onako kako mi želimo. Uvek ćete osećati da vam Bog više duguje nego što vam daje. Uvek ćete videti nekoga kome bolje ide u nekom aspektu života i pitaćete: »Zašto ova osoba, a ne ja? Nakon svega što sam uradio!« Ova ogorčenost je vaša sopstvena krivica. Njen uzrok nije napredak druge osobe, već vaš vlastiti napor da kontrolišete život svojim postupcima. Snažna struja gneva koji nastaje možda vas neće pretvoriti u ubicu, kao što je to bilo sa Salijerijem, ali će biti neprestani uzrok gubljenja tla pod vašim nogama na različite načine.

Takođe vidimo da stariji brat ima snažan osećaj sopstvene superiornosti. On ističe koliko je njegov moralni dosije bolji od ljubitelja prostitutki. Oholim

---

9 Elisabeth Elliot, *These Strange Ashes* (Harper and Row, 1975), p. 132.

jezikom (»Ovaj tvoj sin...«) on više neće svog brata ni da nazove tim imenom.

Starija braća zasnivaju svoju sliku o sebi na tome što su vredni ili moralni, što su članovi nekog elitnog društva ili na tome što su izuzetno pametni i razumni. Ovo neminovno vodi osećaju superiornosti prema onima koji nemaju te iste kvalitete. U stvari, takmičarsko upoređivanje je glavni način na koji starija braća postižu osećaj sopstvene važnosti. Rasizam i klasiizam samo su drugi oblici ovog projekta spasavanja samoga sebe. Ova dinamika postaje izrazito žestoka kada se starija braća iznad svega uzohole zbog svoje ispravne religije. Ako neka grupa ljudi veruje da im Bog pokazuje naklonost zbog njihove naročito ispravne doktrine, načina bogoslužjenja i etičkog ponašanja, njihov stav prema onima bez tih stvari može biti neprijateljski. Njihova samopravednost krije se pod plaštom tvrdnje da se oni samo suprotstavljaju Božjim neprijateljima. Kada posmatrate svet kroz takvu prizmu, postaje lako opravdati mržnju i tlačenje, sve u ime istine. Kao što je Ričard Lavlejs zapisao:

»[Ljudi] koji više nisu sigurni da ih Bog voli i prihvata u Isusu, bez obzira na svoja trenutna duhovna postignuća, podsvesno su radikalno nesigurne osobe... Njihova nesigurnost otkriva se u ponosu, žestini, odbrambenim tvrdnjama sopstvene pravednosti i odbrambenom kriticismu drugih. Oni prirodno počinjnu da mrze druge kulturne stilove i druge rase da bi

REDEFINISANJE IZGUBLJENOSTI

poduprli i učvrstili vlastitu sigurnost i ispraznili potisnuti gnev.«¹⁰

Samopravednost starijeg brata ne stvara samo razizam i klasizam, već na ličnom nivou stvara duh nepraštanja i osuđivanja. Ovaj stariji brat ne može da oprostí mlađem bratu to što je oštetió porodično mesto u društvu, obeščastio njihovo ime i umanjio njihovo bogatstvo. On ističe činjenicu da je mlađi brat bio sa »prostitutkama«, dok je on kod kuće vodio neporočan život. »Ja nikada ne bih učinio nešto toliko loše!«, govori on u svom srcu. Zato što sebe ne vidi u društvu grešnika, on je u klopci sopstvene ogorčenosti. Nemoćuje je oprostiti nekome ako se osećate superiornijim od nje ili njega.

Ukoliko ne možete da kontrolišete svoju narav i vidite nekog drugog kako gubi kontrolu nad sobom na isti način kao i vi, skloni ste da mu oprostite, jer znate da niste bolja osoba od njega. Kako mogu misliti loše o njemu, kada i sam nisam ništa bolji? – mislite vi. Međutim, zato što su greh i antipatija starije braće prema Bogu skriveni ispod slojeva samokontrole i moralnog ponašanja, oni nemaju problema da se osećaju superiornijim nad bilo kim. Kada vide ljude koji lažu ili varaju svoje supruge, ili se ne mole Bogu – oni ih gledaju sa nipodaštavanjem. Ako takvi ljudi ukore njih, starija braća smatraju da im njihov neporočni

---

10 Richard Lovelace, *The Dynamics of Spiritual Life* (InterVarsity, 1979), p. 212ff.

dosije daje za pravo da budu krajnje uvređeni i da većito podsećaju grešnika na njegove ili njene prestupe.

Klasični primer ovoga je brak alkoholičara. On iznova i iznova izneverava svoju porodicu i to na dramatične načine. Kao rezultat svoje patnje, supruga zavisnika često razvija ogromnu količinu samosažaljenja i osećanja sopstvene ispravnosti. Ona mu pomaže u nevolji, ali stalno mu spominje njegove grehe koji mu tako vise nad glavom. Ovo alkoholičara navodi na još veće preziranje sebe samoga, i to je jedan od razloga zašto nastavlja da pije. To je začarani, razorni krug. Možda je starijem bratu, da bi učvrstio sopstvenu sliku u glavi, bio potreban hronično svojevuljni mlađi brat kog bi kritikovao, i kome bi samozadovoljni stariji brat samo otežao priznavanje problema i promenu života. Kada je mlađi brat iskoračio iz svog poricanja i kada mu je otac ukazao dobrodošlicu, stariji brat je shvatio da je ovom modelu došao kraj, te njegov bes dostiže usijanje.

Da je stariji brat poznao svoje srce, on bi rekao: »Ja sam isto toliko usredsređen na sebe i gnevan na oca na svoj način kao što je moj brat na svoj. Nemam prava da se osećam superiornijim.« Onda bi imao slabodu da svom bratu oprostí kao što je to učinio njegov otac. Ali starija braća sebe ne vide na taj način. Njihova jarost je tamnica njihovih sopstvenih postupaka.

REDEFINISANJE IZGUBLJENOSTI

SLUŽENJE I PRAZNINA

Još jedan znak onih koji imaju duh »starijeg brata« je pokornost zasnovana na strahu i odsustvu radosti. Stariji sin se hvali svojom poslušnošću ocu, ali dozvoljava da se njegova osnovna motivacija i stav razotkriju kada kaže: »Eto, toliko godina sam ti služio.« Svaka-ko, odanost nekoj obavezi uključuje izvesnu količinu dužnosti. Često nam se baš ne radi ono što treba da radimo, ali ipak to činimo zarad svog integriteta. Međutim, stariji brat pokazuje da je poslušnost ocu puka dužnost i ništa drugo osim dužnosti. Nema radosti niti ljubavi, nema nagrade u tome da vidi oca koji je zadovoljan.

Na isti način, starija braća su vrlo pedantna u svom povinovanju etičkim normama i u ispunjavanju svih tradicionalnih porodičnih, građanskih i društvenih odgovornosti. Međutim, to je ropski posao, lišen radosti. Reč »rob« ima snažnu konotaciju prisile ili guranja, a ne privlačnosti nečemu. Rob radi iz straha – straha od posledica koji je nametnula neka sila. Ovim dolazimo do korena onoga što vodi starijeg brata. Starija braća žive dobar život iz straha, a ne iz radosti ili ljubavi.

Jedan moj prijatelj koji je pohađao prestižni master program u biznisu, jednom mi je ispričao nešto o predmetu poslovne etike koji je tamo imao. Profesor je savetovao poštenje u biznisu iz dva razloga. Prvo, ako lažete ili varate, možete biti uhvaćeni, a to bi bilo

loše za posao. Drugo, ako ljudi u kompaniji znaju da rade u poštenom biznisu, to će podići moral i zaposleni će se osetiti da su iznad konkurencije. Zaista, ovo su dobri razlozi za poštenje, ali ovaj poziv kod ljudi pokreće samo motive straha da će izgubiti profit i ponos, kao i to da će se osećati superiornijima u odnosu na ljude oko sebe. »Kažite istinu – jer je to na vašu sopstvenu korist«, glasio je savet.

Šta se, međutim, dešava, kada neminovno dođete u situaciju gde će vas mnogo koštati da govorite istinu? Šta se događa kada je govorenje delimične laži od ogromne koristi za vas? U takvim trenucima, vaša motivacija za poštenjem će iščeznuti. Neki od najvećih korporativnih skandala u poslednjoj deceniji uključivali su pobožne, istaknute članove crkve.

Poslušnost starijeg brata vodi samo ropskom, neradom povinovanju slovu zakona. Jedna stvar je biti pošten i izbegavati laži zarad sebe samoga, ali je druga stvar činiti to zbog Boga, istine i ljubavi ljudi oko nas. Osoba koju motiviše ljubav a ne strah ne samo da će poštovati slovo zakona, već će željno tragati za novim načinima obavljanja posla sa transparentnošću i integritetom.

Poštenje rođeno iz straha ne čini ništa da iskoreni fundamentalni uzrok zla u svetu – radikalnu usredsređenost na samoga sebe koja se nalazi u ljudskom srcu. Naprotiv, moralnost zasnovana na strahu je još pojačava, jer su starija braća moralna zbog sopstvene

REDEFINISANJE IZGUBLJENOSTI

koristi. Oni mogu biti ljubazni prema drugima, mogu pomagati siromašnima, ali na dubljem nivou oni to čine ili da bi ih Bog blagoslovio, što je religiozna verzija starijeg bratstva, ili da bi o sebi mogli da misle kao o moralnim i milosrdnim osobama, što je svetovna verzija istog. Evo priče koja ovo ilustruje:

Nekada davno živeo je jedan baštovan koji je uzgajao ogromnu šargarepu. Odneo ju je svom caru i kazao: »Vaše veličanstvo, ovo je najveća šargarepa koju sam ikada uzgajao i koju ću ikada uzgajati. Stoga želim da Vam je poklonim kao znak moje ljubavi i poštovanja prema Vama.« Car je bio dirnut dobrotom čovekovog srca, pa je, kada se ovaj okrenuo da pođe, kazao: »Čekaj! Ti si očigledno dobar pristav zemlje. Ja imam jednu parcelu pored tvoje. Želim da ti je poklonim kako bi mogao da obrađuješ celi taj deo.« Baštovan je bio zadivljen i ushićen, pa je radosno krenuo kući. Međutim, na carevom dvoru se nalazio plemić koji je sve ovo slučajno čuo, pa je kazao: »Čoveče! Ako je to ono što dobiješ za šargarepu – šta li bi bilo kada bi caru dao nešto bolje?« Zato je sledećeg dana plemić došao pred cara vodeći lepog, crnog pastuva. Duboko se poklonio i kazao: »Vaše visočanstvo, ja uzgajam konje i ovo je najlepší konj kog sam ikada odgajao ili ću odgajati. Stoga želim da Vam ga poklonim kao znak moje ljubavi i poštovanja prema Vama.« Međutim, car je prepoznao njegovo srce, zahvalio se, uzeo konja i samo ga pustio. Plemić je bio zbunjen. Zato je car

kazao: »Sad ću Vam objasniti. Onaj baštovan je meni davao šargarepu, a Vi ste sebi davali konja.«

Starija braća mogu da čine dobro drugima, ali ne zbog same lepote činjenja dobrih dela ili iz ljubavi prema ljudima, ili da bi ugodili Bogu. Oni ne hrane stvarno gladne niti oblače siromašne, oni hrane i oblače sebe. Fundamentalna usredsređenost na same sebe koja se nalazi u srcu ne samo da je ostala netaknuta, već se razvila usled moralizma zasnovanog na strahu. Ovo može da bukne na šokantne načine, i to se i dešava. Šta mislite, zašto je toliko mnogo crkava zaraženo ogovaranjem i raspravama? Ili zašto toliko mnogo moralnih ljudi živi naizgled neporočnim životom i onda odjednom počini najskandaloznije grehe? Ispod prividne nesebičnosti nalazi se ogromna usmerenost na same sebe.

Religiozne i moralne dužnosti su veliko breme koje često slama pleća. Emocionalna frustracija i unutrašnja čamotinja života se potiskuju i poriču. Starija braća su pod velikim pritiskom da izgledaju, čak i sebi samima, srećni i zadovoljni. Ovo je razlog zašto ponekad veoma moralna starija braća upropaste svoj život i, na zaprepašćenje svih koji ih poznaju, odbace lance svojih obaveza i počnu da žive kao mlađa braća.

Poslednji znak duha starije braće je nedostatak sigurnosti u očevu ljubav. Stariji sin kaže: »Za mene nikada nisi napravio proslavu.« Nema igranja i veselja u odnosu starijeg brata i njegovog oca. Dokle god po-

REDEFINISANJE IZGUBLJENOSTI

kušavate da zaslužite svoje spasenje kontrolišući Boga putem dobrote, nikada nećete biti sigurni da ste bili dovoljno dobri za Njega. Jednostavno niste ubedeđeni da vas Bog voli i da je zadovoljan vama.

Koji su znaci nedostatka ove sigurnosti? Već smo pomenuli jedan: Svaki put kada nešto krene naopako u vašem životu ili ako molitva ostane neuslišena, vi se pitate da li je to zato što niste ispravni u ovoj ili onoj oblasti života. Drugi znak je kada kritikizam drugih ljudi ne samo da povređuje vaša osećanja, već vas baca u očajanje. Ovo se dešava jer je vaše osećanje Božje ljubavi apstraktno i ima malo stvarne sile u vašem životu, i zato vam je potrebna hvala drugih kako bi učvrstila vaš osećaj sopstvene vrednosti. Takođe ćete osećati nerazrešivu krivicu. Kada učinite nešto što je loše, savest vas grize dugo vremena, čak i nakon što se pokajete. Budući da ne možete biti sigurni da ste se pokajali dovoljno duboko, izjedate se zbog onoga što ste učinili.

Međutim, možda najjasniji simptom nedostatka ove sigurnosti je presušeni izvor molitvenog života. Iako starija braća mogu biti vrlo marljiva kada je u pitanju molitva, u njihovim razgovorima sa Bogom nema pitanja, strahopoštovanja, bliskosti niti radošti. Razmislite o tri vrste ljudi – poslovnom saradniku koga baš i ne simpatišete mnogo, prijatelju u čijem društvu uživate, i osobi koju volite i koja vam uzvraća ljubav. Vaši razgovori sa ovim poslovnim partnerom

će biti poprilično usmereni u cilju napretka posla. Nećete biti zainteresovani za ćaskanje. Prijatelju ćete možda otvoriti srce u vezi sa nekim problemima koje imate. Ali kada je u pitanju osoba koju volite, osećaćete snažan nagon da govorite o tome šta vam je kod nje ili njega lepo.

Ove tri vrste razgovora analogne su oblicima molitve koji se nazivaju »iskanje«, »ispovedanje« i »obožavanje«. Što je dublji odnos ljubavi, to razgovor ide više u pravcu ličnog, u pravcu slavljenja i hvaljenja. Starija braća mogu biti disciplinovana u pridržavanju redovnih časova za molitvu, ali njihove molitve su gotovo u celosti ispunjene recitovanjem potreba i iskanja, a ne spontanom, radosnom hvalom. U stvari, mnoga starija braća, uprkos svojoj velikoj religioznosti, nemaju bogat lični molitveni život osim ukoliko stvari ne idu dobro u njihovom životu. Tada mu mogu posvetiti veliki deo vremena, dok se stvari ne poboljšaju. Ovo otkriva da je njihov glavni cilj molitve da kontrolišu svoju okolinu, a ne da se upuste u blisku zajednicu sa Bogom koji ih voli.

KO OVO TREBA DA ZNA?

Zašto je toliko važno znati da Isus otkriva da je izgubljenost starijeg sina isto toliko pogrešna i destruktivna kao i izgubljenost mlađeg sina?

Starija braća u ovom svetu očajnički treba da vide sebe u ovom svetlu. Isus je ovu parabolu prvenstve-

REDEFINISANJE IZGUBLJENOSTI

no usmerio farisejima, kako bi im pokazao ko su oni zapravo bili i da bi ih nagnao da se promene. Kao što smo rekli, mlađi brat je znao da se otuđio od oca, dok stariji to nije shvatao. Iz tog razloga je izgubljenost starijeg brata veoma opasna. Starija braća ne idu Bogu da bi molili za isceljenje od sopstvenog stanja. Oni ne vide ništa loše u svom stanju, i to može biti fatalno. Ako znate da ste bolesni, verovatno ćete otići kod lekara; ako ne znate da ste bolesni – jednostavno ćete umreti.

Mlađa braća u ovom svetu takođe očajnički treba ovo da shvate. Kada vidimo stav starijeg brata u priči, počinjemo da uviđamo jedan od razloga zašto je mlađi brat na prvom mestu uopšte želeo da ode. Postoje mnogi ljudi danas koji su napustili svaku vrstu religiozne vere zato što jasno vide da je većina religija jednostavno prepuna starije braće. Oni su došli do zaključka da je religija jedan od najvećih izvora patnje i razdora u svetu. I znate šta? Isus ovom parabolom govori da su oni u pravu. Gnev i superiornost starije braće, koji potiču iz nesigurnosti, straha i unutrašnje praznine, mogu da stvore čitavo telo ljudi koji su opterećeni krivicom, strahom i koji su duhovno slepi, što je jedan glavnih izvora društvene nepravde, rata i nasilja.

Za ljude koji su svoja leđa okrenuli religiji, tipično je da veruju da ni hrišćanstvo nije ništa drugačije. Oni su bili u crkvama koje vrve od starije braće. Sto-

ga kažu: »Hrišćanstvo je još samo jedna od religija.« Ali Isus kaže – ne, to nije istina. Svi znaju da hrišćansko jevanđelje poziva da se udaljimo od raskalašnosti mlađe braće, ali malo njih shvata da ono isto tako osuđuje moralističnost starije braće.

Naši veliki gradovi puni su mlađe braće koji su pobjegli iz crkava iz unutrašnjosti gde su dominirala starija braća. Kada sam se krajem 80-ih preselio u Njujork da bih osnovao novu crkvu, mislio sam da ću sresti mnogo sekularnih ljudi koji uopšte ne poznaju hrišćanstvo. I jesam; ali na svoje iznenađenje, upoznao sam isto toliko ljudi koji su odrasli u crkvi i u pobožnoj porodici, ali su došli u Njujork da bi se, što je više moguće, udaljili od istih. Posle godinu dana službe imali smo dve ili tri stotine ljudi koji su dolazili na bogoslužjenje. Mnogi su me pitali: »Ko dolazi u tvoju crkvu?« Nakon kraćeg razmišljanja, odgovorio sam: jedna trećina nevernika, jedna trećina vernika i jedna trećina »oporavljenih« vernika – mlađe braće. Upoznao sam toliko mnogo mlađe braće koju su starija braća povredila ili uvredila, da ni oni ni ja nismo bili sigurni da li su još uvek imali hrišćansku veru ili ne.

Najčešći primeri koje sam sretao bili su mladi ljudi koji su došli iz konzervativnijih delova Sjedinjenih Država da bi završili studije u školama Njujorka. Tu su se susretali sa onom vrstom ljudi na koje su bili godinama upozoravani – ljudima sa liberalnim stavovima o seksu, politici i kulturi. Uprkos onome čemu su

REDEFINISANJE IZGUBLJENOSTI

bili ućeni da veruju, ti ljudi su bili ljubazni, razumni i otvorenog srca. Kada su studenti poćeli da se suoćavaju sa promenom u sopstvenim pogledima, od mnogih ljudi u svojim rodnim gradovima, naroćito u crkvi, doživeli su neprijateljsku i netrpeljivu reakciju. Uskoro su odbacili svoje ranije stavove zajedno sa svojom verom. Starija braća pretvorila su ih u mlađu braću.

Mi smo, međutim, otkrili da su mlađa braća spremnija da dođu u našu crkvu zato što su uvidela da smo načinili jasnu razliku između jevanđelja i religioznog moralizma, i to im je pružilo priliku da izučavaju hrišćanstvo iz nove perspektive.

Prirodno je da mlađa braća misle da su starija braća i hrišćanstvo dve iste stvari. Ali Isus kaŹe da nisu. U svojoj paraboli, Isus dekonstruiše religioznost koja je jedna od glavnih problema u svetu. U ovoj prići Isus nam kaŹe: »Hoćete li, molim vas, biti otvoreni za mogućnost da je jevanđelje, pravo hrišćanstvo, nešto potpuno drugaćije od religije?« Ovo mnogim ljudima uliva nadu da postoji naćin da upoznaju Boga koji ne vodi ka patologijama moralizma i religioznosti.

Postoji i treća grupa ljudi koja treba da razume izgubljenost starije braće. Između starijeg brata i pravog hrišćanina koji veruje u jevanđelje krije se ogromna razlika. Međutim, postoje i istinski hrišćani koji su slični starijoj braći. Ako ste došli Hristu kao mlađi brat, uvek postoji opasnost da ćete delimićno ponovo pasti u zavisnost ili druge grehe mlađeg brata. Ali

ako ste postali hrišćanin, a bili ste stariji brat, još lakše možete skliznuti do bilo kog stava i duhovnog mrtvila starijeg brata. Ako niste u potpunosti razumeli jevanđelje, ponovo ćete postati osoba koja je sve vreme snishodljiva, osuđivački raspoložena, nesigurna, nesrećna i gnevna.

Starija braća imaju skrivenu jarost prema okolnostima života, dugo ih drži zlovolja i gorčina, sa visine gledaju na pripadnike druge rase, religije i drugog načina života, doživljavaju život kao odsustvo radosti i breme koje slama, imaju malo bliskosti i iskrene sreće u svom molitvenom životu, i duboku nesigurnost koja ih čini preosetljivima na kriticizam i odbacivanje, a sa druge strane, svirepima i nemilosrdnima u osuđivanju drugih. Kakva strašna slika! A ipak, buntovnička staza mlađeg brata očigledno nije bolja alternativa.

Većina ljudi koja sledi filozofiju individualnog ispunjenja i samootkrivanja, ne pravi brodolom od svog života kao ovaj mlađi sin. Većina religioznih ljudi koji misle da će ih Bog spasiti zbog njihovih moralnih napora koje ulažu, nisu ni blizu tako bezdušni i gnevni kao ovaj stariji sin. Zar Isus ne preuveličava stvari? Odgovor je – ne. On objašnjava da, iako većina ljudi ne dolazi u ovako ekstremne situacije, svaki pristup životu sadrži u sebi seme sopstvenog uništenja, što privlači sledbenike tog principa prema duhovnim destinacijama koje On tako dobro opisuje.

REDEFINISANJE IZGUBLJENOSTI

Isusova parabola stvara neku vrstu krize u umu pažljivog slušaoca. On živo oslikava obe duhovne staze ovog sveta, osnovne načine koje te staze pružaju za nalaženje sreće, stvaranje odnosa sa Bogom i suočavanje sa našim problemima. Međutim, On otkriva da su i jedna i druga duboko pogrešne, kao slepe ulice. On jasno želi da preuzmemo radikalno drugačiji pristup, ali koji je to? Gde da ga nađemo?

Odgovor ćemo pronaći kada uvidimo da je Isus namerno nekoga izostavio iz ove parabole. On je to učinio da bismo ga mi potražili, i nalazeći njega, konačno pronašli vlastiti put do kuće.

PET

PRAVI STARIJI BRAT

»Sine! ... Sve je moje tvoje.«

ŠTA NAM JE POTREBNO?

Šta nam je potrebno da bismo izbegli okove naše vrste izgubljenosti, bilo da je u pitanju izgubljenost starijeg ili mlađeg brata? Kako unutrašnja dinamika srca može da se promeni iz straha i gneva u radost, ljubav i zahvalnost?

Prva stvar koja nam je potrebna jeste Božja pokretačka ljubav. Zapazite kako otac dolazi do svakog sina i iskazuje svoju ljubav prema njemu kako bi ga uveo unutra. On ne čeka svog mlađeg sina ispod trema svog doma, nestrpljivo lupkajući nogom, mrmljajući: »Evo, stiže ovaj moj sin. Nakon svega što je uradio, bolje bi mu bilo da dopuzi!« Nema ni traga takvom stavu. Ne, on mu trči u zagrljaj i ljubi ga pre nego što sin uspeva da se ispovedi. Nije pokajanje to koje proizvodi očevu ljubav, već obrnuto. Očeva preobilna ljubav daleko olakšava sinovljevo izražavanje žaljenja.

Otac dolazi i do gnevnog, ogorčenog starijeg brata, moleći ga da uđe na proslavu. Ova slika je kao dvo-

sekli mač. Ona pokazuje da je čak i najreligioznijim i najmoralnijim ljudima potrebna pokretačka blagodat Božja, da su oni isto tako izgubljeni; takođe, ova slika pokazuje da postoji nada, da, čak i za fariseje. Poslednja očeva molba je naročito zadivljujuća kada imamo u vidu ko su bili Isusovi slušaoci. On se obraća religioznim vođama koji će Ga predati rimskim vlastima na pogubljenje. Ipak, u priči stariji brat ne dobija tešku osudu, već poziv pun ljubavi – da se okrene od svoje jarosti i samopravednosti. Isus poziva s ljubavlju svoje najveće neprijatelje.

On ne osuđuje fariseje na farisejski način; On ne govori samopravedno o samopravednosti. Ni mi to ne treba da činimo. On ne voli samo divlje i raspuštene osobe, već i otvrdnule religiozne ljude.

Mi nikada nećemo pronaći Boga ako On prvo ne potraži nas, ali treba da zapamtimo da On to može da učini na različite načine. Ponekad, Bog priskače dramatično kao što je to učinio sa mlađim sinom, i mi imamo jasan osećaj Njegove ljubavi. Ponekad, On se tiho i strpljivo prepire sa nama iako mi nastavljamo da okrećemo glavu, kao u slučaju starijeg brata. Kako možete znati da li On radi na vama sada? Ako počnete da osećate svoju izgubljenost i uvidite da želite da pobegete od nje, treba da shvatite da takva želja nije nešto što je poteklo od vas samih. Takav proces zahteva Pomoć, i ako je on otpočet, to je dobar pokazatelj da je Bog i sada na vašoj strani.

Iz ove parable takođe učimo da naše pokajanje mora da ide dublje od samog kajanja za pojedinačne grehe. Kada se mlađi brat vratio, on je imao čitav spisak prestupa za koje je morao da izrazi svoje žaljenje. Kada razmišljamo o pokajanju, mi mislimo: »Ako želite da budete ispravni pred Bogom, izvadite listu svojih greha i kažite koliko vam je žao zbog svakog od njih.«

Pokajanje nije ništa manje od toga, ali jeste mnogo više, jer spisak nije dovoljan da pokaže stanje starijeg brata. Stariji sin je izgubljen, nije na proslavi očeve ljubavi, a ipak nema ništa na svom spisku prestupa. On kaže: »Nikada ti nisam bio neposlušan«, i otac mu se ne suprotstavlja, što je Isusov način da nam pokaže da je on prividno bez mane kada se radi o moralnim pravilima. Kako onda osoba koja je izgubljena, a ipak nema nijedan greh na svom spisku, dobija spasenje?

Dozvolite mi da budem pažljiv kako bih ovde izbegao nesporazum. Ova priča je izuzetna metafora o grehu i spasenju, ali ne možemo insistirati doslovce na svakom detalju. Niti je Isus, niti je ijedan biblijski autor ikada nagoveštavao da je neko ljudsko biće bez mane, bez greha ili krivice, osim samog Isusa. Umesto toga, poenta je na odvrćanju pažnje kako bismo se usredsredili samo na naše konkretne mane u ponašanju.

Kada fariseji greše, oni se osećaju užasno i kaju se. Možda se kašnjavaju i žale zbog svojih slabosti. Međutim, kada završe sa tim, oni ostaju starija braća. Žaljenje i pokajanje je samo deo projekta spasavanja

samih sebe. Farisejsko pokajanje ne zalazi dovoljno duboko u stvarni problem.

Koji je to problem? Ponos zbog svojih dobrih dela, umesto žaljenja zbog loših dela, bilo je ono što je sprečavalo starijeg sina da ode na proslavu spasenja. Problem starijeg brata leži u njegovoj samopravednosti, načinu na koji on koristi svoj moralni dosije da bi zadužio Boga i druge, da bi ih kontrolisao i naveo da čine ono što on želi. Njegov duhovni problem je radikalna nesigurnost koja dolazi usled zasnivanja slike o sebi na dostignućima i učinku, i stoga on mora neprestano da hrani svoje osećanje pravednosti tako što će druge spuštati i tražiti propuste kod njih. Kako je to rekao jedan od mojih profesora na fakultetu – glavna prepreka između fariseja i Boga »nisu njihovi gresi, već njihova jako dobra dela.«

Šta, onda, treba da učinimo da bismo se spasili? Da bismo pronašli Boga, moramo da se pokajemo zbog loših stvari koje smo učinili, ali ako je to sve što učinite, možda ćete ostati samo stariji brat. Da bismo zaista postali hrišćani, moramo se pokajati i zbog razloga iz kojih smo ikada učinili nešto dobro. Fariseji se kaju samo zbog svojih greha, ali hrišćani se kaju i zbog samih korena svoje pravednosti. Moramo da naučimo kako da se pokajemo zbog greha koji je ispod svih drugih greha i ispod sve naše pravednosti – greha u kome želimo da budemo sopstveni spasitelji. Moramo da priznamo da smo svoju krajnju nadu i

RASIPNI BOG

poverenje polagali na druge stvari, a ne na Boga, i da smo i u dobrim i u lošim delima gledali da izbegnemo Boga ili da steknemo kontrolu nad Njim kako bismo upravljali svim tim stvarima.

Samo onda kada budete uvideli da imate želju da budete sopstveni spasitelj – želju koja leži ispod vaših greha, ali i vaše moralne dobrote – bićete na ivici razumevanja jevanđelja i moći ćete da postanete istinski hrišćanin. Kada shvatite da antiteza lošeg nije samo biti dobar, sve ste bliži toj ivici. Ako je sledite, promeniće se sve: vaš odnos sa Bogom, vi, drugi, svet, vaš posao, vaši gresi, vaše vrline. Ovo se zove novorođenje jer je toliko radikalno.

Ovo nas, međutim, dovodi do okosnice Isusove poruke, ali ne i do samog središta. Ovo nam govori od čega treba da se okrenemo, ali ne čemu ili kome treba da se okrenemo. Videli smo da nam je potrebna pokretačka Očeva ljubav, i ovo dublje, evanđeosko pokajanje. Međutim, postoji još jedna stvar koja nam je potrebna da bismo ušli u prazničnu radost spasenja.

KO NAM JE POTREBAN?

Luka 15 nas u stihovima 1-3 obaveštava da je Isus ispričao ne jednu, nego tri parabole farisejima koji su se žalili zbog njegovog bratimljenja sa grešnicima. Prva parabola se zove Parabola o izgubljenoj ovci. Čovek čuva stado od stotinu ovaca, ali jedna zaluta. Umesto prihvatanja ovog gubitka, pastir odlazi da tra-

ži ovcu dok je ne pronađe. Onda poziva sve koji su oko njega: »Radujte se sa mnom, ja našoh svoju ovcu izgublenu« (stih 6).

Druga parabola se zove Parabola o izgubljenom novčiću. U ovoj priči žena ima deset srebrnih novčića u kući, ali gubi jedan. Ona ga ne otpisuje kao gubitak, već umesto toga »zapali sveću, pomete kuću i traži dobro dok ne nađe« (stih 8). A kada ga nađe, poziva svoje prijateljice i susedke i kaže: »Radujte se sa mnom, ja našoh dinar izgubljeni.« Treća parabola je priča koju proučavamo, Parabola o dva izgubljena sina.

Sličnosti između ove tri priče su očigledne. U svakoj paraboli je nešto izgubljeno – ovca, novčić i sin. U svakoj osoba koja nešto gubi, to nalazi. I svaka priča završava notom praznične radosti i proslave kada izgubljeno bude nađeno.

Postoji, međutim, upadljiva razlika između treće i prve dve parabole. U prvoj neko »izlazi« i pažljivo traži izgubljeno. Tragaoci ne dozvoljavaju da ih išta omete ili da im stoji na putu. Do trenutka kada dolazimo do treće priče, mi saznajemo za neprilike izgubljenog sina i potpuno smo spremni za očekivanje nekoga ko će krenuti da ga traži. To se ne dešava. Iznenadujuće je, ali Isus je i nameravao da bude tako. Smeštajući ove tri parabole tako blizu jednu drugoj, on poziva pažljive slušaoce da pitaju: »Pa, ko je trebalo da izađe i potraži izgubljenog sina?« Isus je savršeno poznao Bibliju i znao je da na samom početku ona govori o

jednoj drugoj priči o starijem i mlađem bratu – Kainu i Avelju. U toj priči, Bog govori ogorčenom i ponositom starijem bratu: »Ti si čuvar brata svojega.«

Edmund Klauni se priseća istinite priče o mladiću, američkom vojniku, nestalom za vreme vijetnamskog rata. Njegova porodica nije mogla ništa da sazna o njemu preko zvaničnog kanala, ali je stariji sin odleteo u Vijetnam i, rizikujući svoj život, pretraživao džungle i ratna polja kako bi našao svog izgubljenog brata. Uprkos opasnosti, nije bio povređen jer su obe strane čule za njegovu posvećenost i poštovalje njegovu potragu. Neki su ga jednostavno nazvali »bratom«.

Ovo je ono što je u paraboli stariji brat trebalo da uradi; ovo bi uradio pravi stariji brat. On bi kazao: »Oče, moj mlađi brat je bio lud i sada je njegov život u rasulu. Ali ja ću otići da ga potražim i doveću ga kući. Ako je nasledstvo nestalo, što i očekujem, vratiću ga u porodicu o svom trošku.«

Zaista, samo o trošku starijeg brata mlađi brat može da se vrati natrag. Jer, kako je Isus kazao, otac je podelio svoje imanje pre nego što je mlađi sin otišao. Sve je bilo raspodeljeno. Mlađi brat je dobio svoju trećinu koja je potpuno nestala. Sada, kada otac kaže starijem bratu: »Sine moj, sve što ja imam tvoje je«, on govori doslovnu istinu. Svaki novčić koji je ostao od porodičnog bogatstva pripada starijem bratu. Svaka haljina, svaki prsten, svako ugojeno tele njegovo je s pravom.

PRAVI STARIJI BRAT

Tokom godina, mnogi čitaoci donosili su površne zaključke da povratak mlađeg brata nije uključivao nikakvo pokajanje, nikakav trošak. Oni ističu da je mlađi sin želeo da dâ naknadu, ali da mu otac to nije dozvolio – njegovo prihvatanje nazad u porodicu bilo je potpuno besplatno. Ovo, kažu oni, pokazuje da oprostjenje i ljubav treba uvek da budu besplatni i bezuslovni.

Da pojednostavimo. Ako neko polomi vašu lampu, možete tražiti da plati za nju. Alternativa je da oprostite i platite lampu sami (ili da se udarate o nameštaj u mraku). Zamislite ozbiljniju situaciju, na primer, da je neko ozbiljno ugrozio vaš ugled. Ponovo imate dve mogućnosti. Možete mu naplatiti tako što ćete ići od jedne do druge osobe, kritikujući i blateći njegov dobar ugled kako biste obnovili svoj. Ili mu možete oprostiti, prihvatajući se težeg zadatka ponovnog izgrađivanja svog dobrog glasa bez blaćenja njegovog. Oprostjenje je besplatno i bezuslovno za izvršioca, ali košta vas.

Milost i oprostjenje moraju biti besplatni i nezasluženi za počinioca. Ako on mora da učini nešto kako bi ih zaslužio, onda to nije milost, jer oprostjenje uvek dolazi na račun onoga koji ga poklanja.

Dok nam čin 1 ove parabole pokazuje kako je očevo oprostjenje besplatno, čin 2 nam daje uvid u njegovu cenu. Povratak mlađeg brata bio je besplatan za njega, ali je mnogo koštao starijeg brata. Otac nije mogao jednostavno da oprostí mlađem sinu, neko je

za to morao da plati! Otac nije mogao da ga vrati u porodicu osim na račun starijeg brata. Nije bilo drugog načina. Međutim, Isus u ovu priču ne uvodi prvog starijeg brata, onog koji je voljan da plati bilo koju cenu kako bi pronašao i spasio izgubljeno. To boli. Mlađi brat dobija fariseja umesto brata.

Ali, to nije slučaj sa nama.

Stavljajući neadekvatnog starijeg brata u priču, Isus nas poziva da zamislimo i čeznemo za pravim.

Mi ga imamo. Razmislite kakav brat nam je potreban. Potreban nam je brat koji ne odlazi samo u drugu zemlju da bi nas pronašao, već koji dolazi sa samog neba na zemlju. Potreban nam je brat koji je voljan da plati ne samo određenu količinu novca, već neograničenu cenu sopstvenog života da bi nas vratio u Božju porodicu, jer je naš dug daleko veći. Bilo da smo starija ili mlađa braća, mi smo se pobunili protiv oca. Mi zaslužujemo otuđenje, izolaciju i odbacivanje. Suština parabole je da oprostjenje uvek uključuje cenu – neko mora da je plati. Nije bilo načina da se mlađi brat vrati u porodicu, a da sam stariji brat ne snosi taj trošak. Naš pravi stariji brat platio je dug na krstu umesto nas.

Tamo je Isusu bila skinuta haljina i dostojanstvo, da bismo mi mogli da budemo odeveni u dostojanstvo i da budemo tamo gde ne zaslužujemo. Na krstu su se prema Isusu ponašali kao prema izgnaniku, kako bismo mi besplatnom blagodaću mogli da budemo vraćeni u Božju porodicu. Tamo je Isus ispio

PRAVI STARIJI BRAT

čaju večne pravde, da bismo mi mogli da imamo prepunu čašu Očeve radosti. Nije bilo drugog načina da nas nebeski Otac dovede natrag, osim na račun našeg istinskog starijeg brata.

Kako se unutrašnji procesi srca mogu promeniti iz dinamike straha i gneva u ljubav, radost i zahvalnost? Evo kako. Potrebno je da budete pokrenuti visinom cene koja je morala da bude plaćena da biste vi bili vraćeni kući. Ključna razlika između fariseja i osobe koja veruje u Isusa je unutrašnja motivacija srca. Fariseji su dobri, ali iz strahom podstaknute potrebe da kontrolišu Boga. Oni Mu ne veruju istinski niti Ga zaista vole. Za njih je Bog strogi šef, a ne otac pun ljubavi. Hrišćani su videli nešto što je promenilo njihova srca prema Bogu kako bi konačno mogli da vole Oca i da počinu kod Njega.

Priznati strani film *Tri sezone* je serijal vinjeta o životu posleratnog Vijetnama. Jedna od priča govori o biciklisti Haju i prelepoj prostitutki Lan. Oboje imaju duboke, neispunjene čežnje. Haj je zaljubljen u Lan, ali ona je van njegovog finansijskog domena. Lan živi u mučnom siromaštvu i žudi da živi u prelepom svetu elegantnih hotela u kojima radi, ali nikada ne provodi noć. Nada se da će joj novac koji zarađuje prostitucijom biti sredstvo za beg, ali umesto toga posao je čini surovom i zarobljuje je.

Onda se Haj prijavljuje na biciklističku trku i osvaja prvu nagradu. S tim novcem odvodi Lan u hotel. Plaća noć i iznos njenih usluga. A onda, na zaprepašće-

nje svih, govori joj da samo želi da je gleda kako spava. Umesto da koristi silu koje njegovo bogatstvo sada ima i da provede noć sa njom u seksualnom užitku, on troši novac da plati mesto za nju, za jednu noć u normalnom svetu, kako bi ispunio njenu želju za pripadnošću. Lan ova ljubaznost prvo veoma uznemiruje, jer misli da je Haj čini kako bi upravljao njom. Kada postane očigledno da on svoju moć upotrebljava da bi joj služio, a ne da bi je iskoristio, to počinje da je menja i da povratak životu prostitucije čini nemogućim.

Isus Hristos, koji je imao svu silu ovog sveta, video je kako su nas zarobile stvari za koje smo mislili da će nas osloboditi. Zato je On napustio svoju slavu i postao sluga (Filibljanima 2). Ostavio je neograničenost i beskrajnost svog bića i, po cenu sopstvenog života, platio dug za naše grehe, omogućujući nam pravo na jedino mesto na kome naša srca mogu da se odmore, a to je dom Njegovog Oca.

Saznanje da je ovo učinio preobraziće nas od glave do pete, kao što je to za Lan postigla Hajeva nesebična ljubav. Zar ne biste poželeli da ponudite sebe ovako nekome? Nesebična ljubav uništava nepoverenje prema Bogu u našem srcu koje nas čini starijom ili mlađom braćom.

Džon Njutn, autor pesme Čudesna milost, napisao je još jednu pesmu koja ovo savršeno izražava:

*Otkada smo videli Njegovu lepotu,
naše želje i naša dužnost su,*

PRAVI STARIJI BRAT

*iako ranije suprotstavljene,
sada sjedinjene da se više nikada ne rastave.*

U nekoliko kratkih reči Njutn je skicirao ovu dilemu. Izbor koji je pred nama je ili da se okrenemo od Boga i krenemo za željama svoga srca, kao što je to učinio mlađi brat, ili da potisnemo želje i izvršimo svoju moralnu dužnost, kao stariji brat. Ali skupocena žrtva Isusove ljubavi na krstu je to promenila. Kada vidimo lepotu onoga što je učinio za nas, to privlači naša srca Njemu. Mi uviđamo da su ljubav, veličina, uteha i čast koje smo tražili u drugim stvarima, zapravo ovde. Lepota takođe uklanja strah. Ako nas Gospodar univerzuma voli dovoljno da bi iskusio ovo radi nas, čega se onda bojimo? Do onog stepena do kog »vidimo Njegovu lepotu«, bićemo slobodni od straha i potrebe koja stvara ili mlađu ili stariju braću od nas.

Prijatelj Džona Njutna, pesnik Vilijam Kauper, napisao je drugu pesmu koja izlaže ovo savršeno:

*Videti zakon ispunjen Hristom
i čuti Njegov glas koji prašta,
menja roba u dete
i dužnost u izbor.*

Nikada nećemo prestati da budemo mlađa ili starija braća dok ne uvidimo svoju potrebu, oslonimo se na veru i ugledamo čudesno delo našeg istinskog starijeg brata, Isusa Hrista.

REDEFINISANJE NADE

»I otide u daleku zemlju.«

NAŠA ČEŽNJA ZA DOMOM

Vrlo je važno čitati Isusovu parabolu o izgubljenom sinu u kontekstu celog jevanđelja po Luki i u kontekstu 15. poglavlja, ali priča ima čak i širi kontekst. Ako čitamo priču u svetlu biblijske opsežne teme odlaska od kuće i dolaska kući, shvatićemo da nam je Isus dao više od dirljivog izveštaja individualnog otkupljenja. On je prepričao priču čitavog ljudskog roda i obećao ništa manju nadu za ceo svet.

U Isusovoj paraboli mlađi brat odlazi u daleku zemlju očekujući bolji život, ali doživljava razočarenje. Počinje da čezne za domom, prisećajući se hrane u kući svoga oca. Tako je sa svima nama.

»Dom« ima snažan uticaj na čovekov život. Amerikanci rođeni u stranim zemljama godišnje troše milijarde da bi posetili svoja rodna mesta. Deca koja nikada nisu pronašla mesto gde osećaju da pripadaju, nose u sebi nesposobnost privrženosti u svom odrasлом životu. Mnogi od nas imaju drage uspomene na

REDEFINISANJE NADE

vreme, ljude i mesta gde smo istinski osećali da smo kod kuće. Međutim, ukoliko nam se ikada pruži prilika da se vratimo na mesta koja tako rado pamtimo, najčešće se razočaramo. Trideset devet godina, moja supruga Ketj je provodila leto sa svojom porodicom u trošnoj kolibi na obali jezera Eri. Samo prisećanje na to mesto nahranilo bi njen duh. Međutim, povratak na samo to mesto, koje je sada samo ruševina, predstavlja bolno iskustvo. Neće biti mnogo drugačije ni ukoliko ga neko kupi i napravi tu apartmane. Sama poseta mestu uvek će u njoj buditi osećaj gubitka.

Dom je, stoga, snažan, ali nepouzdan koncept. Jaka osećanja koja ga okružuju otkrivaju neke duboke čežnje u nama za mestom koje nam u potpunosti odgovara, gde možemo biti ili možda naći naše pravo ja. Ipak, čini se da nijedno stvarno mesto, a ni porodica, ne može da zadovolji te težnje, iako ih mnoge situacije često probude. U svom romanu *Odvojeni mir*, središnji lik Džona Noulsa otkriva da mu letnja jutra u Nju Hempširu pružaju »neko osećanje koje toliko očajnički obećava da bih se vratio nazad u krevet kako bih se odbranio od njega... Hteo sam da se oslobodim vike koja dolazi kao ubod beznadežne radosti ili nesnosnog obećanja ili zato što su ta jutra bila prepuna lepote za mene.« U delu *Istočno od Raja*, Džon Stajnbek nešto slično kaže za planine centralne Kalifornije, da je želeo »da dođe do njihovog podnožja gotovo kao dete koje želi da se popne u krilo voljenoj majci.«¹¹

---

11 John Steinbeck, *East of Eden* (Viking, 1952), p. 3. John

Uspomenu na dom snažno bude određeni prizori, zvuci, čak i mirisi. Ali oni mogu samo da probude želju, ali ne i da je ispune. Mnogi ljudi u mojoj crkvi ispričali su mi kakvo razočarenje za njih predstavljaju Božić i Dan zahvalnosti. Oni se pripremaju za te praznike u nadi da će im konačno, ove godine, okupljanje porodice na tom značajnom mestu pružiti iskustvo topline, radosti, utehe i ljubavi koju žele u njemu. Međutim, ovi događaji skoro uvek izneveravaju i ruše se usled naših prevelikih, nemogućih očekivanja.

Postoji nemačka reč koja opisuje ovaj koncept – Sehnsucht. Rečnici će vam kazati da nema jednostavnog engleskog sinonima. On označava duboku nostalgiju za domom ili čežnju, ali sa transcendentalnim prizvukom. Pisac koji je najviše govorio o ovoj »duhovnoj nostalgiji« bio je K. S. Luis, u svojoj poznatoj propovedi »Težina slave«. On se poziva na mnoga slična iskustva kao ova koja su opisali Stajnbek i No-uls, i zatim kaže:

Najčešći termin kojem mi pribegavamo je lepota i ophodimo se kao da on ispunjava značenje ovog koncepta. Vordsvort je upotrebljava kako bi je poistovetio sa određenim trenucima sopstvene prošlosti. Međutim, sve je ovo varka. Da se Vordsvort vratio u

---

Knowles, *A Separate Peace* (Macmillan, 1959), p. 45. Obojica su citirani u C. Platinga, *Engaging God's World: A Christian Vision of Faith, Learning, and Living* (Eerdmans, 2002), p. 3. Moje razmišljanje o duhovnoj čežnji za domom je nastalo zahvaljujući prvom poglavlju Platingine knjige.

REDEFINISANJE NADE

te trenutke prošlosti, on ne bi pronašao samu suštinu ovog koncepta, već jedino sećanje na njega; ono čega bi se on prisetio, ispostavilo bi se da je sećanje samo po sebi. Knjige ili muzika za koje smo mislili da sadrže ovu lepotu, izneveriće nas ako im budemo verovali; ona se nije nalazila u njima, već je došla kroz njih, a ono što je došlo kroz njih bila je čežnja. Ove stvari – lepota, uspomena naše vlastite prošlosti – su dobre slike onoga za čime zaista težimo; ali ako ih pomešamo sa samim stvarima, onda se one pretvaraju u neme idole koji slamaju srca svojim obožavateljima. Jer oni nisu te stvari... Sada se budimo i shvatamo... da smo bili samo posmatrači. Lepota se nasmejala, ali ne da bi nam ukazala dobrodošlicu; njeno lice se okrenulo u našem pravcu, ali ne da bi nas videla. Mi nismo prihvaćeni, primljeni s dobrodošlicom, niti uvedeni unutra...

Naša doživotna nostalgija, naša čežnja da se sjeдинimo sa nečim u svemiru od čega osećamo da smo odsećeni, da budemo s unutrašnje strane nekih vrata koja smo oduvek posmatrali sa spoljašnje strane, nije samo neurotična fantazija, već istinski pokazatelj naše stvarne situacije.¹²

Čini se, onda, da postoji osećanje po kom smo svi mi kao mlađi brat. Svi smo mi izgnanici koji stalno čeznu za domom. Stalno putujemo, nikad ne stižemo.

---

12 C. S. Lewis, *The Weight of Glory and Other Addresses* (Simon and Schuster, 1996), pp. 28-29, 35-36.

Kuće i porodice u kojima živimo su samo gostionice duž puta, ali nisu dom. Dom nas neprestano mimoilazi.

Zašto bi »dom« bio tako snažan, a ipak tako nedostižan za nas? Odgovor možemo naći dok proučavamo jednu od najopsežnijih tema u Bibliji. Iskustvo koje smo opisivali je trag u našoj duši koji je deo ove velike priče.

Na početku Prve knjige Mojsijeve saznajemo zašto se svi ljudi osećaju kao izgnanici, kao da nismo zaista kod kuće. Rečeno nam je da smo bili stvoreni da živimo u Božjem vrtu. To je bio svet za koji smo bili načinjeni, mesto u kojem nije bilo odvajanja od ljubavi, nije bilo truljenja, nije bilo bolesti. To je zato što je to bio život pred Božjim licem, u Njegovoj prisutnosti. Tamo je trebalo da obožavamo i služimo Njegovom beskrajnom veličanstvu i da upoznajemo, uživamo i odražavamo Njegovu beskrajnu lepotu. To je bio naš prvobitni dom, prava zemlja za koju smo bili načinjeni.

Međutim, Biblija nas uči da je, kao i u Isusovoj paraboli, Bog bio »otac« tog doma, a mi smo negodovali zbog Njegovog autoriteta. Želeli smo da živimo bez Božjeg mešanja, te smo se okrenuli i otuđili od Njega i izgubili svoj dom iz istog razloga iz kog je mlađi brat izgubio svoj. Posledica je bila izgnanstvo.

Biblija kaže da od tada lutamo kao duhovni prognanici. To jest, živimo u svetu koji više ne zadovoljava naše najdublje čežnje. Iako težimo za telom koje će »trčati i neće se umarati«, postali smo podložni

REDEFINISANJE NADE

bolestima, starenju i smrti. Iako nam je potrebna ljubav koja je neprolazna, svi naši odnosi su podložni neumitnoj entropiji vremena i raspadaju se pred našim očima. Čak i ljudi koji nam ostaju odani, umiru i napuštaju nas, ili mi umiremo i napuštamo njih. Iako čeznemo da unesemo promenu u ovaj svet kroz posao koji obavljamo, neprestano doživljavamo frustraciju. Nikada ne ostvarimo svoje nade i snove u potpunosti. Možda vredno radimo da bismo iznova stvorili dom koji smo izgubili, ali Biblija kaže, on postoji samo u prisustvu nebeskog Oca od kog smo pobjegli.

Ova tema se iznova i iznova provlači u Bibliji. Nakon izgnanstva Adama i Eve iz njihovog prvobitnog doma, njihov sin Kain je bio prinuđen da bez počinaka luta zemljom jer je ubio svog brata Avelja. Kasnije, Jakov je prevario svog oca i brata, i bio godinama u bekstvu. Nakon toga, Jakovljevi sin Josif i njegova porodica bili su uzeti iz svoje zemlje i odvedeni u Egipat zbog gladi. Tamo su Izrailjci bili porobljeni dok se, pod Mojsijem, nisu vratili u dom svojih predaka. Vekovima nakon ovoga, David je, pre nego što je postao car, živio kao traženi begunac. Konačno, cela izrailjska nacija je ponovo bila u izgnanstvu, jer ju je car Navuhodonosor zarobio i odveo u Vavilon.

Nije slučajnost što priča za pričom sadrži ovaj model izgnanstva. Poruka Biblije je da je ljudski rod grupa prognanika koja pokušava da dođe kući. Parabola o izgubljenom sinu govori o svakom od nas.

TEŠKOĆA POVRATKA

»Dom«, prema poznatim rečima Roberta Frosta, »je tamo gde, kada odete, treba da vas prime unutra« (Smrt unajmljenog čoveka). Mlađi brat, međutim, zna da uspešni povratak nije neminovan. Zašto? Njegovi gresi stvorili su prepreku i on ne zna kako da sruši taj zid. On zna da postoji mogućnost da bude odbačen i prisiljen da ostane u izgnanstvu. Na isti način, Biblija pokazuje kako visoke barijere stoje na putu našem povratku kući kao ljudskog roda.

Za vreme vavilonskog ropstva, proroci u Izrailju predviđali su veliki povratak domu zahvaljujući Božjoj blagodati. Konačno je izrailjski narod dobio dozvolu da napusti Vavilon i vrati se u svoju domovinu. Samo manjina Jevreja se vratila u Palestinu, i tamo je nastavila da živi pod dominacijom Persije. Zatim je, jedna svetska sila za drugom, napadala i upravljala Izrailjem – prvo Grčka, zatim Sirija i na kraju Rim.

Ljudi su i dalje bili potlačeni. Svaki manji izlazak i manji povratak kući opisan u Bibliji bio je neuspešan u izvođenju konačnog i potpunog povratka koji su proroci obećali i za kojim su svi čeznuli. Zašto? Jedan od razloga bila je slomljenost unutar ljudskih bića. Izrailj posebno, a ljudski rod generalno gledajući, i dalje je bio u glibu sebičnosti, ponosa i greha. Mi smo potlačeni sukobima unutar sopstvenih srca, kao i neprestanim borbama i ratovanjem sa susednim

REDEFINISANJE NADE

narodima. Potrebna nam je radikalna promena same naše prirode.

Drugi razlog je slomljenost oko ljudskih bića. Za stanje »izgnanstva« odgovorno je više od samog moralnog ljudskog zla. Prema Bibliji, mi živimo u prirodnom svetu koji je doživeo pad. Mi nismo stvoreni za svet u kojem vladaju bolesti i prirodne katastrofe, za svet u kome sve propada i umire, uključujući i nas same. Ovaj svet, onakav kakav je trenutno, nije dom za kojim čeznemo. Pravi, konačni povratak kući značio bi radikalnu promenu ne samo u ljudskoj prirodi, već i u samom sastavu materijalnog sveta. Na koji način se tako nešto može ostvariti?

Do vremena Isusove službe, mnogi ljudi u Izrailju shvatili su da je, uprkos povratku iz Vavilona, narod još uvek bio u izgnanstvu. Nepravda i tlačenje, gubitak i žalost još uvek su dominirali životom nacije. Konačni povratak kući još se nije ostvario. Mnogi su, stoga, počeli da se mole Bogu za to, ali su ga zamišljali kao nacionalno i političko oslobođenje Izrailja. Mislili su da će Mesija, car koji će otkupiti Izrailj, biti ličnost koja će posedovati veliku vojnu silu i političku moć. On će doći svom narodu koji će ga prepoznati i prihvatiti, a zatim će ga on povesti u pobedu.

Onda se Isus pojavio i izjavio da je doneo »carstvo Božje« (Marko 1,15). Mase su se ushićeno okupile da Ga posmatraju i slušaju, ali ništa u vezi sa Njim se nije uklapalo u njihova očekivanja. On nije bio rođen u

palati iza carske zavese, već u jaslama staje, na slami, daleko od doma. Za vreme svoje službe On je išao, nigde se nije nastanio, već je govorio: »Lisice imaju jame i ptice nebeske gnezda; a Sin čovečji nema gde glave zakloniti« (Matej 8,20). Držao se potpuno izvan društvenih mreža političke i ekonomske sile. Nije čak tražio ni akademska niti religiozna priznanja. Konačno, na kraju svog života, bio je razapet izvan gradskih zidina, što je bio snažan simbol da Ga je zajednica odbacila, da je bio izgnanik. I dok je umirao, kazao je: »Bože moj! Bože moj! Zašto si me ostavio?« (Matej 27,46) – strahoviti povik duhovnog napuštanja i beskućništva.

Šta se dogodilo? Isus nije došao da jednostavno izbavi jedan narod od političkog ugnjetavanja, već da sve nas spasi od greha, zla i same smrti. On je došao da ljudskom rodu donese Dom. Zato nije došao u sili, već u slabosti. Došao je da doživi izgnanstvo koje smo mi zaslužili. Bio je prognan iz Očeve prisutnosti, gurnut u tamu, u krajnji očaj duhovnog otuđenja – na naše mesto. Preuzeo je na sebe kletvu zbog ljudske pobune, kosmičkog beskućništva, kako bismo mi mogli da osetimo dobrodošlicu u svom istinskom domu.

PROSLAVA NA ZAVRŠETKU ISTORIJE

Isus nije samo umro, već je i vaskrsnuo iz groba trećeg dana. On je slomio silu smrti (Jevrejima 2,14):

REDEFINISANJE NADE

»Koga Bog podiže, razrešivši veze smrtne, kao što ne beše moguće da Ga one drže.« (Dela 2,24) Zato što je Isus svojom smrću platio kaznu za naš greh, On je izvojevao pobedu nad silama smrti, propadanja i poremećaja zbog kojih ovaj svet nije naš pravi dom. Jednog dana On će se vratiti da upotpuni ovu pobedu. Isaija piše:

»Evo Boga vašega... sam ide, i spašće vas. Tada će se otvoriti oči slepima, i uši gluvima otvoriće se. Tada će hromi skakati kao jelen, i jezik nemog pevaće... I koje iskupi Gospod, vratiće se i doći će u Sion pevajući, i večna će radost biti nad glavom njihovom, dobiće radost i veselje, a žalost i uzdisanje bežaće.« (Isaija 35)

Na kraju priče o izgubljenom sinu, odvija se proslava povratka kući. Tako isto i na kraju knjige Otkrivenja, na kraju istorije, postoji proslava, »večera svadbe Jagnjetove« (Otkrivenje 19). Jagnje je Isus koji je bio žrtvovan zbog greha ovog sveta kako bi nama moglo biti oprošteno i kako bismo mogli da se vratimo kući. Proslava se odvija u Novom Jerusalimu, gradu Božjem koji silazi s neba da ispuni zemlju (Otkrivenje 21-22). Rečeno nam je da u ovom gradu prebiva sam Bog, kao i da se tu nalazi drvo života čije lišće sada služi »za isceljivanje narodima« (Otkrivenje 22,2). Drvo života, naravno, nalazilo se u Edemskom vrtu. Na kraju istorije, čitava zemlja ponovo će postati Božji vrt. Smrt, propadanje i patnja će nestati. Narodi više neće biti u ratu. »I Bog će otrti svaku suzu od očiju nji-

hovich, i smrti neće biti više, ni plača, ni vike, ni bolesti neće biti više; jer prvo prođe.« (Otkrivenje 21,4)

Isus, za razliku od osnivača drugih velikih religija, pruža nadu običnom ljudskom životu. Naša budućnost nije neki eterični, bezlični oblik svesti. Mi nećemo lebdeti u vazduhu, već ćemo jesti, zagrliti se, pevati, smejati se i igrati u Božjem carstvu, u takvoj slavi, sili i radosti koju sada ne možemo ni da zamislimo.

Isus će od našeg sveta ponovo načiniti savršeni dom. Nećemo više živeti »istočno od Raja«, nećemo zauvek lutati i nikada stizati na odredište. Doći ćemo, a Otac će nas dočekati, prigrliti i dovesti na proslavu.

OČEVO SLAVLJE

»... ču pevanje i podvikivanje.«

Ako poverujemo u jevanđelje, počinemo u Isusovom delu i primimo novi identitet, ostvarimo novi odnos sa Bogom, šta zatim? Kako će se naš život promeniti dok ga živimo zasnivajući ga na Isusovoj poruci o grehu, blagodati i nadi?

U svojim proročanstvima o novom nebu i novoj zemlji, Isaija izjavljuje da će, kao što to biva pri svakom povratku kući, ovaj konačni povratak biti obeležen vrhunskom proslavom (Isaija 25). Isus, takođe, neprestano oslikava spasenje koje donosi kao slavlje. »Mnogi će doći od istoka i zapada«, kazao je On svojim sledbenicima, »i sešće za trpezu s Avramom i Isakom i Jakovom u carstvu nebeskom.« (Matej 8,11) On je ostavio obrok – ono što mi danas zovemo Gospodnjom večerom ili Euharistijom – kao znak svoje spasonosne blagodati. I, naravno, Isusova parabola o izgubljenim sinovima završava se proslavom koja predstavlja veliko Božje slavlje na kraju istorije.

Zašto On ovako govori? Zato što nema boljeg načina da živopisno prenese šta znači živeti životom

zasnovanim na Njegovom spasonosnom delu. Postoji četiri načina da iskusimo proslavu, koji odgovaraju načinima na koje će naš život biti oblikovan prema Isusovoj poruci jevanđelja.

SPASENJE JE ISKUSTVENI ČIN

Proslava je mesto gde se bude naš apetit i naša čula – vida, sluha, mirisa i dodira. U Jovanu 2 kaže se da je Isus bio na svadbenom veselju gde se vino prebrzo potrošilo. I bračni par i kum bili su u opasnosti od društvenog poniženja. Međutim, u prvoj javnoj upotrebi svoje božanske sile, Isus je šest velikih krčaga vode pretvorio u vino. Začuđujuće je da Jovan, pisac Jevanđelja, naziva ovo čudo »znakom«, pokazateljem onoga što je značila celokupna Isusova misija. Zašto bi ovo bio Njegov inauguracioni čin? Zašto bi Isus, da bi preneo zbog čega je došao, izabrao da preko 500 litara vode pretvori u izvanredno vino kako bi se proslava nastavila?

Odgovor je da je Isus došao da donese prazničnu radost. On je pravi, istinski Kum, Gospodar proslave. Kao što smo videli, Isus je na sebe preuzeo kaznu za naš greh. Hrišćanski teolozi, stoga, govore o zakonodavnom aspektu Isusovog spasenja. Isus je obezbedio legalnu presudu »nevin« za nas, te stoga više nismo odgovorni za svoje prestupe. Međutim, spasenje nije samo objektivno i legalno, ono je takođe subjektivno i iskustveno. Biblija insistira na upotrebi čulnog jezika

kada je u pitanju spasenje. Ona nas poziva da »isprobamo i vidimo« da je Gospod dobar, ne samo da se složimo i poverujemo. U svojoj poznatoj propovedi »Božanska i natprirodna svetlost«, Džonatan Edvards kaže:

»Postoji razlika između verovanja da je Bog svet i milostiv, i novog osećanja u srcu – osećanja ljubavi i lepote usled te svetosti i blagodati. Razlika između verovanja da je Bog milostiv i iskustva da je milostiv je ista kao kada racionalno verujemo da je med sladak i kada u ustima osećamo njegov slatki ukus.«¹³

Isusovo spasenje je proslava i stoga kada verujemo i počinemo u Njegovom spasonosnom delu za nas, kroz Svetoga Duha On postaje stvaran u našim srcima. Njegova ljubav je kao med, ili kao vino. Umesto da samo verujemo da je On pun ljubavi, možemo osetiti tu stvarnost – lepotu i silu Njegove ljubavi. Ta ljubav može postati stvarnija za vas od bilo koje druge ljubavi. Ona vam može pružiti sreću, podsticaj i utehu. To će vas podići i osloboditi od straha kao ništa drugo.

U tome leži ključna razlika. Ako ste ispunjeni sramom i krivicom, ne treba samo da verujete u apstraktni koncept Božje milosti. Morate da osetite, na nepsima svog srca, slatkoću Njegove milosti. Tada ćete

---

13 W. Kimnach, K. Minkema, D. Sweeny, eds, *The Sermons of Jonathan Edwards: A Reader* (Yale, 1999), pp. 127-128.

RASIPNI BOG

znati da ste prihvaćeni. Ako ste ispunjeni brigom i strepnjom, ne treba samo da verujete da Bog upravlja istorijom. Očima svog srca morate da vidite Njegovo zasenjujuće veličanstvo. Tada ćete znati da On drži konce u svojim rukama.

Da li je zaista moguće imati ovakvu vrstu iskustva? Nekim ljudima je ovo teže jer imaju racionalniji temperament. Drugi ljudi, verujem, su toliko gladni mističnog iskustva da u svakoj intuitivnoj misli i snažnom osećanju prepoznaju »reč od Gospoda«. Jednom rečju, većina nas je previše željna ili nedovoljno željna onoga što nam Isus nudi. Ali On zaista nudi pristup Očevoj prisutnosti. Sada je to samo predukus; on raste i opada tokom godina dok se molimo i tražimo Njegovo lice uz pomoć Svetog Duha. Ali je dostupan. Himnopolisac Isak Vots govori o tome sledećim rečima: »Gora Sion donosi hiljadostruki rod pre nego što stignemo na nebeska polja ili zakoračimo zlatnim ulicama.«

SPASENJE JE MATERIJALNI ČIN

Obrok je očito fizičko iskustvo. Isus je ostavio obrok, Večeru Gospodnju, da bismo Ga se sećali, a konačni cilj istorije je obrok, svadbena večera Jagnjeta (Otkrivenje 19). Vaskrsli Hristos jeo je sa svojim učenicima kada se ponovo sreo sa njima (Luka 24,42.43; Jovan 21,9). Šta sve to znači? To je znak da je, za Isusa, ovaj materijalni svet važan.

OČEVO SLAVLJE

Prva knjiga Mojsijeva govori nam da kada je Bog stvorio ovaj svet, On je pogledao fizičko stvaranje i kazao da je »dobro«. On voli i brine za materijalni svet. Činjenica Isusovog vaskrsenja i obećanja o novom nebu i novoj zemlji jasno pokazuje da On i dalje brine za njega. Ovaj svet nije obično pozorište za priče individualnog obraćenja, koji će biti izbrisan na kraju kada svi odemo na nebo. Ne, konačni Isusov cilj nije samo pojedinačno spasenje i oprostjenje greha, već i obnovenje ovog sveta, kraj bolestima, siromaštvu, nepravdi, nasilju, patnji i smrti. Vrhunac istorije nije viši oblik bestelesne svesti, već proslava. Bog je stvorio svet sa svim njegovim bojama, ukusima, svetlima, zvucima, sa svim oblicima života u međuzavisnim sistemima. Sada je on pokvaren, ukaljan i oštećen, i Bog se neće zaustaviti dok sve ne vrati u prvobitni poredak.

Kada bi materijalni svet bio samo iluzija, kao što to tvrdi istočna filozofija, ili samo privremena kopija stvarnog, idealnog sveta, kako kaže Platon, onda bi ono što se dešava u ovom svetu ili ovom životu bilo nebitno. Sve što bi imalo značaja ticalo bi se duše ili duha. Međutim, Isus nije bio samo izbavljen »u duhu«, On je bio vaskrsnut u telu. Bog je stvorio i duhovne i telesne aspekte života, i On će otkupiti i jedno i drugo. Sve u vezi sa Isusovom službom ukazivalo je na ovu činjenicu. Isus nije samo propovedao reč, već je isceljivao bolesne, hranio gladne i starao se za potrebe siromašnih.

RASIPNI BOG

U Mateju 25, Isus opisuje sudnji dan. Mnogi će stati tamo i zvati Ga »Gospodom«, ali iznenađujuće je da Isus kaže da ukoliko oni nisu služili gladnima, prognanima, bolesnima i zatvorenima, onda nisu služili Njemu (Matej 25,34-40). Ovo se ne suproti onome što smo slušali od Isusa u Paraboli o izgubljenom sinu. On ne govori da će samo socijalni radnici ići na nebo. Umesto toga, On kaže da je neizbežni znak shvatanja da smo grešnici spaseni samo skupocenom blagodaću, osetljiva društvena svest i život posvećen činjenju dobrih dela službe drugima.

Hrišćanstvo je, stoga, možda najmaterijalnije od svih vera na svetu. Isusova čuda nisu bila toliko narušavanje prirodnog poretka, već obnavljanje istog. Bog nije stvorio svet sa slepilom, gubom, glađu i smrću. Isusova čuda bila su znaci da će jednoga dana sve ove iskvarenosti Njegovog stvaranja biti ukinute. Hrišćani zato mogu da govore o spasavanju duše i izgradnji društvenih sistema koji u jednoj rečenici govore o bezbednim ulicama i toplim domovima. I to sa integritetom.

Isus mrzi patnju, nepravdu, zlo i smrt toliko mnogo da je došao i iskusio sve to kako bi ih porazio i da bi, jednoga dana, sve to izbrisao sa ovog sveta. Znajući sve ovo, hrišćani ne mogu da budu pasivni kada se radi o gladi, bolesti i nepravdi. Karl Marks i ostali optuživali su religiju da je »opijum za mase«. To jest, ona je sedativ koji ljude čini pasivnima prema neprav-

di, jer će »na nebu biti pita za jelo«. ¹⁴ Ovo može biti istina za neke religije koje uče ljude da materijalni svet nije važan, da je iluzoran. Hrišćanstvo, međutim, uči da Bog mrzi patnju i potlačenost ovog materijalnog sveta tako mnogo da je bio voljan da se uključi i bori protiv toga. Kada se pravilno shvati, hrišćanstvo ni na koji način nije opijat za ljude. Više je nalik mirišljavim solima.

SPASENJE JE INDIVIDUALNI ČIN

Obrok pokreće rast putem hrane. Večera Gospodnja, koja se još zove pričest ili Euharistija, predstavlja neprestani rast u Božjoj blagodati. Da bi preživljavala i rasla, svaka osoba mora redovno da jede i pije. To je ono što treba da činimo i sa jevanđeljem o Božjoj blagodati. Moramo lično da ga usvojimo, stavljajući ga sve više u centar onoga što vidimo, mislimo i osećamo. Na taj način ćemo duhovno rasti u mudrosti, ljubavi, radosti i miru.

Religija funkcioniše po principu »Ja sam poslušan – stoga me Bog prihvata«. Osnovni princip jevanđelja je: »Bog me prihvata kroz delo Isusa Hrista – stoga sam ja poslušan.« Kao što smo videli, vera u jevanđelje je prvi korak za povezivanje sa Bogom. Ono nam pruža novi odnos sa Njim i novi identitet. Ne smemo, međutim, da mislimo da kada jednom poveruje

---

14 Iz pesme *The Preacher and the Slave*.

u jevanđelje, hrišćanin tu završava sa porukom jevanđelja. Fundamentalno shvatanje Martina Lutera bilo je da je »religija« fabričko podešavanje ljudskog srca (default). Vaš kompjuter automatski radi po default-u, osim ako mu namerno ne kažete da radi nešto drugo. Tako, Luter kaže da čak i nakon što vas je jevanđelje obratilo, vaše srce će se vratiti na funkcionisanje prema početnom podešavanju, osim ukoliko ga vi namerno i stalno iznova, ne »podešavate« na »jevanđelje«.

Mi po navici i instinktu gledamo na druge stvari pored Boga i Njegove blagodati kao na naše opravdanje, nadu i sigurnost. Verujemo u jevanđelje na nekom nivou, ali na dubljem ne. Ljudska priznanja, profesionalni uspeh, sila i uticaj, porodični identitet – sve ove stvari služe kao »funkcionalno poverenje« našeg srca, umesto da ono počiva na onome što je Hristos učinio; i kao rezultat toga, nama i dalje upravlja strah, gnev i nedostatak samokontrole. Takve stvari ne možete promeniti samo snagom volje, učenjem biblijskih principa i pokušajima da ih ostvarite. Trajno se možemo promeniti samo ako jevanđelje dublje razmatramo i razumemo, i usadimo ga u naša srca. Moramo se hraniti jevanđeljem onakvim kakvo je, variti ga i usvajati ga kao deo nas samih. Na taj način ćemo rasti.

Kako ovo funkcioniše?

Manifestuje se na više načina. Možda želite da budete darežljiviji kada je u pitanju novac. Ovo se neće

OČEVO SLAVLJE

dogoditi pukim pritiskanjem vaše volje da to činite. Umesto toga, trebalo bi da razmišljate o stvarima koje vas sprečavaju da budete radikalniji u davanju. Za mnoge od nas, posedovanje mnogo novca predstavlja način da dobijemo poštovanje i priznanje drugih, i osećanje kontrole nad sopstvenim životom. Novac nije samo stvar, već nešto u šta naše srce polaže svoju nadu i poverenje. Pogledajte kako je apostol Pavle, u svojoj poslanici korintskoj crkvi, pomogao vernicima da uzrastu u blagodati davanja. On ne vrši pritisak direktno na volju, govoreći: »Ja sam apostol i ovo ja vaša dužnost prema meni«, niti pritiska direktno emocije, pričajući im priče o tome koliko siromašni pate i koliko mnogo više oni imaju od tih mučenika. Umesto toga, on kaže: »Jer znate blagodat Gospoda našeg Isusa Hrista da, bogat budući, vas radi osiromaši, da se vi Njegovim siromaštvom obogatite.« (2. Korinćanima 8,9) Pavle ih vraća na jevanđelje. On kaže: »Razmišljajte o Njegovoj skupocenoj blagodati – dok ne poželite da date kao što je On dao.«

Možda želite da ojačate svoj brak. U Efescima 5, Pavle govori supružnicima, ali naročito muževima. Mnogi Pavlovi čitaoci uneli su loše stavove u svoje brakove iz svoje neznabožačke prošlosti. Na brak se u dominantnom društvu gledalo uglavnom kao na poslovnu transakciju – treba da se udate/oženite da biste imali društveni i ekonomski položaj. Seksualno zadovoljstvo tražilo se na drugoj strani. Takođe, muš-

karce su poučavali da preziru žene i da ne izgrađuju s njima odnos kao sa prijateljima. Pavle, međutim, želi da ohrabri muževe ne samo na seksualnu vernost, već i na ljubav i poštovanje svojih supruga, na pomoć u njihovom ličnom i duhovnom rastu. To je bio potpuno novi pogled kada je u pitanju brak.

Ali pogledajte na koji način Pavle motiviše svoje čitaoce. On, ponovo, ne preti niti samo podstiče, on ne uzdiže neki blistavi primer koji treba oponašati. Umesto toga, on živopisno oslikava spasenje Isusa kao žrtvu i ljubav supružnika. »Muževi! Ljubite svoje žene kao što i Hristos ljubi crkvu, i sebe predade za nju... da je metne preda se, slavnu crkvu, koja nema mane ni mrštine ni takvog čega.« Isus nas ne voli zato što smo lepi; mi postajemo lepi zbog Isusove ljubavi i žrtve. On je konačni supružnik nama, svojoj »nevesti«, u jevanđelju.

Rešenje za tvrdičluk je reorijentacija na Hristovu darežljivost u jevanđelju, gde je On izlio svoje bogatstvo na vas. Ne treba da se brinete za novac, jer krst dokazuje Božje staranje za vas i pruža vam svu sigurnost koja vam je potrebna. Isusova ljubav i spasenje dodeljuju vam izuzetan status koji nikakav novac ne može da vam dâ. Rešenje za loš brak je reorijentacija na radikalnu Hristovu bračnu ljubav u jevanđelju. »Ne čini preljube« ima smisla u kontekstu supružničke ljubavi Isusa, naročito na krstu, gde vam je On bio u potpunosti veran. Sada kada budete spoznali Hri-

OČEVO SLAVLJE

stovu bračnu ljubav, imaćete pravu moralnu čvrstinu kada je u pitanju požuda. Njegova ljubav ispunjava i to vas drži podalje od traženja seksualnosti na drugim mestima, kako bi vam pružio ono što samo On i može da dâ.

U čemu je suština? Ono što vas čini vernima ili darežljivima nije samo dvostruki napor da sledite moralna pravila. Zapravo, čitava promena dolazi od dubljeg razumevanja Hristovog spasenja i življenja tih promena koje to razumevanje stvara u našem srcu. Vera u jevanđelje restruktuirâ našu motivaciju, naše razumevanje sebe samih, naš identitet i naš pogled na svet. Povinovanje pravilima bez promene srca biće veštačko i prolazno.

Jevanđelje, stoga, nije samo ABC hrišćanskog života, već Alfa i Omega hrišćanskog života. Naši problemi se uglavnom javljaju jer se ne vraćamo redovno na jevanđelje. Zato je Martin Luter pisao: »Istina jevanđelja je glavna tema svake hrišćanske doktrine... Od presudne je važnosti da je dobro poznajemo, da druge poučavamo njoj i neprestano je ponavljamo u svom umu.«¹⁵

»Čekaj«, čuo sam ljude kako protestuju. »Hoćeš da kažeš da, kako bi rastao u Hristu, treba sebi neprestano da govoriš koliko milostivo si voljen i prihvaćen?

---

15 Martin Luther, *A Commentary on St. Paul's Epistle to the Galatians* (James Clarke, 1953), p. 101.

To ne izgleda kao najbolji način za napredak. Možda je motivacija religije bila negativna, ali je makar bila uspešna! Znao si da moraš da budeš poslušan Bogu, jer ukoliko nisi, On ne bi odgovorio na tvoje molitve, niti bi te poveo na nebo. Ali ako ukloniš ovaj strah i govoriš toliko mnogo o besplatnom daru blagodati i nezasluženom prihvatanju – koji podsticaj ćeš imati da vodiš dobar život? Čini se da jevanđeoski način života neće načiniti ljude koji su verni i marljivi u poslušnosti Božjoj volji bez ikakvog postavljanja pitanja.«

Ali ako, kada izgubite sav strah od kazne, takođe izgubite i podstrek da živite životom poslušnosti, šta je onda bila vaša motivacija u samom početku? To je mogao da bude samo strah. Koji drugi podsticaj može postojati? Ljubav puna strahopoštovanja i zahvalnosti.

Pre nekoliko godina upoznao sam ženu koja je počela da dolazi u crkvu gde služim kao pastor. Kazala mi je da je tokom detinjstva odlazila u crkvu i da je stalno slušala kako nas Bog prihvata samo ako smo dovoljno dobri i moralni. Nikada nije čula poruku koju je sada slušala – da nas Bog može prihvatiti samo blagodaću kroz Hristovo delo bez obzira na ono što radimo ili što smo uradili. Rekla je: »To je strašna ideja! Mislim, pozitivno strašna, ali i dalje strašna!«

Ovo me je jako zagolicalo. Pitao sam je šta je toliko strašno u vezi sa nezaslužnim, besplatnim darom

blagodati. Odgovorila je nešto ovako: »Kada bih se ja spasavala svojim dobrim delima, onda bi postojala granica onoga što Bog može da traži od mene ili kroz šta može da me provede. Ja bih bila kao poreski obveznik koji ima svoja prava. Izvršavala bih svoje obaveze i sada bih zaslužila određeni kvalitet života. Ali ako je zaista istina da sam ja grešnik spasen samo blagodaću – o Božjem beskonačnom trošku – onda ne postoji ništa što On ne može da traži od mene.« Ona je odmah mogla da uvidi da predivno, neverovatno učenje spasenja kroz blagodat ima dve strane medalje. S jedne strane, ono uklanja ropski strah. Bog nas voli bez obzira na naše padove i mane. Ipak, ona je takođe shvatila da ako je Isus zaista ovo učinio za nju – ona onda nije svoja. Kupljena je po skupom iznosu.

Tokom godina slušao sam ljude koji govore: »Pa, kada bih verovao da sam spasen samo blagodaću, a ne zbog svojih dobrih dela, onda bih mogao da živim kako god poželim!« Ali to bi bio život kao kada bi Isusova parabola imala samo čin 1, a ne i čin 2. Božja blagodat je besplatna, da, ali je takođe i skupocena, bezgranično. Ditrih Bonhofer je bio zapanjen brojem ljudi iz nemačke crkve koji su se predali Hitleru u ranim 1930-im godinama, i kao svoj odgovor na to napisao je svoje izuzetno delo Cena učenja. Tamo je upozorio na opasnosti onoga što mi zovemo »jeftina blagodat«, učenje koje naglašava samo to da je blagodat besplatna, tako da nije u stvari bitno kako živimo.

Rešenje, kaže on, nije da se vratimo legalizmu, već da se usredsredimo na to koliko ozbiljno Bog gleda na greh i kako je mogao da nas spasi od istog samo po bezgranično velikoj ceni po Njega samog. Razumevanje ovoga mora duboko da preoblikuje naš život, i to će se i dogoditi. Nećemo moći da živimo sebičnim, kukavičkim životom. Ustaćemo za pravdu i žrtvovaćemo se za bližnje. I neće nas brinuti cena koju ćemo platiti da bismo sledili Hrista kada je budemo uporedili sa cenom koju je On platio da bi nas spasio.

Biblijski tekst koji prenosi ovu poruku je Isusova parabola o sejaču u Mateju 13. Propovednik Božje reči, jevanđelja, poistovećen je sa sejačem semena. Postoje tri grupe ljudi koji »primaju« i prihvataju jevanđelje, ali dve grupe ne proizvode promenjeni život. Jedna grupa ljudi ne poseduje izdržljivost i strpljenje za podnošenje patnje, dok druga grupa živi nemirnim, materijalističkim životom. Jedina grupa ljudi koja menja život nisu oni koji su radili više ili bili poslušniji, već oni koji su »čuli Božju reč i razumeli je.« (Matej 13,23) Bonhofer insistira na tome da ljudi, čiji su životi ostali nepromenjeni Božjom blagodaću, nisu zaista shvatili njenu skupocenost, i stoga nisu istinski razumeli jevanđelje. Oni su imali opštu ideju o Božjoj univerzalnoj ljubavi, ali ne i pravo shvatanje ozbiljnosti greha i značaja Hristovog dela u našu korist.

Na kraju, stara formula Martina Lutera i dalje lepo sažima sve ovo: »Mi smo spaseni samo verom [ne

OČEVO SLAVLJE

svojim delima], ali ne verom koja ostaje usamljena.« Ništa što učinimo ne može zaslužiti Božju blagodat i naklonost. Samo možemo verovati da nam je On to dao u Isusu Hristu i primiti to verom. Ali ako istinski verujemo i imamo poverenja u Onoga koji se žrtvo-
vao za nas da bi nam služio, to nas menja u ljude koji se žrtvuju da bismo služili Bogu i svojim bližnjima. Ako kažemo »ja verujem u Isusa«, a to ne utiče na naš način života, odgovor ne leži toliko u tome da sada treba da uložimo poseban trud u našu veru, već da nismo istinski razumeli niti poverovali u Isusa.

SPASENJE UKLJUČUJE ZAJEDNIŠTVO

Proslava predstavlja zajedništvo po samoj svojoj prirodi. Nijedno porodično okupljanje, venčanje ili drugi značajni društveni događaj nije potpun bez obroka. Kada pozovemo nekoga da jede sa nama, to je poziv na opuštanje i bolje upoznavanje. U mnogim kulturama, poziv na obrok je poziv na prijateljstvo.

Mi živimo u kulturi u kojoj interesi i želje pojedinca imaju prvenstvo u odnosu na želje porodice, grupe ili zajednice. Kao posledica toga, visok procenat ljudi želi da ostvari duhovni rast bez gubitka nezavisnosti pripadanjem nekoj crkvi ili bilo kojoj organizovanoj instituciji. Upravo ovo se krije iza čestih primedbi: »Ja sam duhovan, ali nisam religiozan« i »Sviđa mi se Isus, ali ne i hrišćanstvo«. Mnogi ljudi, koji su u duhovnoj potrazi, imali su loša iskustva sa crkvama.

Zato ne žele da više išta imaju s njima. Oni su zainteresovani za odnos sa Bogom, ali ne ako treba da budu deo neke organizacije.

Objasnio sam u ovoj knjizi zašto su crkve – i sve religiozne institucije – često tako neprijatne. One su ispunjene starijom braćom. Ipak, držanje podalje od njih samo zašto što ima starije braće, je u stvari još jedan oblik samopravednosti. Osim toga, nema načina da rastete duhovno odvojeni od duboke uključenosti u zajednicu sa drugim vernicima. Ne možete živeti hrišćanskim životom bez grupe hrišćanskih prijatelja, bez porodice vernika u kojoj nalazite svoje mesto.

K. S. Luis pripadao je poznatom krugu prijatelja koji su se zvali Inklings. Tom krugu pripadao je Dž. R. R. Tolkin, autor Gospodara prstenova, kao i pisac Čarls Vilijams, koji je iznenada umro nakon Drugog svetskog rata. U svojoj knjizi Četiri ljubavi, Luis je zapisao upečatljivo razmišljanje o njegovoj smrti u eseju pod nazivom »Prijateljstvo«:

U svakom od mojih prijatelja postoji nešto što samo neki drugi prijatelj može u potpunosti da izvuče na površinu. Ja sâm nisam dovoljno veliki da pozovem čitavo biće na aktivnost; želim da druga svetla osim mog, ukažu na sve njegove aspekte. Sada kada je Čarls [Vilijams] mrtav, nikada više neću videti Ronaldovu [Tolkinovu] reakciju na specifične Čarlsove šale. Daleko od toga da imam više Ronalda »za sebe« sada kada nema Čarlisa, naprotiv, imam manje Ronalda...

OČEVO SLAVLJE

U ovome, Prijateljstvo izlaže slavnu »prisnost po sličnosti« samom nebu, gde mnoštvo blagoslovenih (koje čovek ne može izbrojati) uvećava ostvarenje koje svako od nas ima od Boga. Jer svaka duša, koja Ga vidi na neki svoj način, bez sumnje prenosi taj jedinstveni pogled na sve ostale. Iz tog razloga, kaže jedan stari pisac, serafimi u Isajijinoj viziji uzvikuju jedni drugima »Svet, svet, svet« (Isaija 6,3). Stoga, što više delimo Nebeski Hleb među sobom, više ćemo ga imati.¹⁶

Luis govori da je potrebna zajednica kako bi se upoznao pojedinac. Koliko je ovo još tačnije kada je u pitanju Isus Hristos! Hrišćani obično govore da žele zajednicu sa Isusom, da žele »bolje da Ga upoznaju«. Nikada nećete moći to da ostvarite sami. Morate biti duboko uključeni u crkvu, u hrišćansku zajednicu, da imate snažne veze ljubavi i oslonca. Samo ako ste deo zajednice vernika koji čeznu da liče na Isusa, da Mu služe i vole Ga, moći ćete da Ga upoznate i napredujete u sličnosti Njemu.

BABETINA PROSLAVA

Isusova izuzetna Parabola o izgubljenom sinu pre-pričava priču čitave Biblije i priču celog ljudskog roda. U samoj priči, Isus uči da su dva najčešća načina života oba slepa ulica. On pokazuje kako zaplet našeg

---

16 C. S. Lewis, *The Four Loves* (Harcourt, 1960), pp. 61-62.

života može da pronade rešenje, srećan kraj, u Njemu, u Njegovoj ličnosti i delu.

Omiljena priča pod nazivom »Babetina proslava«, Isaka Dinesena¹⁷, takođe se završava slavljem, i takođe nas uči o dva načina života koja su neadekvatna, kao i o stvarnosti treće staze.

Dinesenova priča govori o dve starije žene, Martin i Filipi, ćerkama veoma strogog pastora koji je osnovao malu crkvenu grupu u njihovom selu. Tokom odrastanja, obe žene su bile iskušavane na život senzualnosti. Martin se udvarao smeli, mladi poručnik, koji je hteo da je odvede sa sobom. Filipu je tražio direktor Pariske opere koji je bio oduševljen čistoćom i jasnošću njenog glasa. Obe žene su odbacile život svetovnih zadovoljstava da bi pomagale svom ocu u njegovoj misiji. Nakon što je on umro, žene su nastavile da vode strogu religioznu i moralnu zajednicu u malom selu na sumornoj obali Jutlanda, na zapadu Danske.

Međutim, zajednica nije dobro funkcionisala. Život ljudi postao je hladan i jalov kao vlažno, sivo, vetrovito vreme ove regije. Gotovi svi su imali nesuglasice sa nekim u gradu. Mnogi nisu razgovarali međusobno. Gajili su ponos i uvređenost, a gorčina je narasla do bolnih razmera. Selo je bilo krajnje nesrećno mesto.

---

17 Pseudonim baronice Karen von Blixen-Finecke.

OČEVO SLAVLJE

Onda su Martin i Filipa uzele političku izbeglicu, Babet, da živi sa njima kao sluškinja. Kada je Babet neočekivano dobila na lutriji, ponudila je da plati i pripremi večeru za čitavu zajednicu u čast rođendana njihovog oca. Ispostavilo se da je Babet jedna od najboljih kuvarica u Parizu, a obrok koji je isplanirala bio je gurmanska trpeza.

Osvanuo je dan proslave i gosti su počeli da pristižu. Jedna starija žena koja je živela u blizini sela, gospođa Lovenholm, želela je da ispoštuje uspomenu na pastora, pa je pozvala svog nećaka da joj se pridruži na večeri. Nećak nije bio niko drugi do Martinin mlađi, smeli poručnik od pre mnogo godina, koji je sada bio general. Kada je stigao u svojoj kočiji, prisetio se prošlosti. Osećao je da uprkos svom svetovnom uspehu, nije ostvario sreću. Setio se Martin i njene duhovne ozbiljnosti, i pitao se da li je propustio ono što je zaista važno u životu. Ni Martin i Filipa, međutim, nisu postigle ono čemu su se nadale iako su sledile put religiozne službe.

Svi su zatim seli i počeli da jedu. Istog trenutka su bili zadivljeni izvrsnim kvalitetom i savršeno pripremljenom hranom. Snaga slavlja počela je da probija odbrambeni zid ljudi. Pod uticajem predivne hrane i pića, nekadašnji neprijatelji počeli su da bivaju blaži jedni prema drugima. Počeli su da razmenjuju komentare i reči slatke kao hrana. Tražili su i pružali oprostaj. Dve žene koje godinama nisu razgovarale

jedna sa drugom, sada su se s ljubavlju zagrlile govoreći: »Bog neka te blagoslovi, draga Solveig« i »Neka blagoslovi i tebe, draga Ana«. Konačno, Filipa je počela da peva svojim čistim i predivnim glasom, i svi su slušali, i svi se prisećali.

Onda je general ustao da govori. Citirao je Psalam 85: »Milost i istina srešće se, pravda i mir poljubiće se.« Zatim je kazao da je za vreme ovog obroka shvatio da su se, na neki način, moral i radost, etičko i senzualno, sreli i sjedinili.

Isak Dinesen vrlo lepo razrešava ovu priču. Seljani doživljavaju isceljenje zajednice. Babet je takođe promenjena. Osećala se kao stranac u selu, ali sada je kao kod kuće, nije više izbeglica. Čak i general odlazi bez žaljenja sa kojim je prvobitno došao.

Ipak, priča nam ne daje jasan odgovor na glavno pitanje koje tako dobro postavlja. Ni svetovni život ispunjen čulnim zadovoljstvima, ni religiozni život etičke strogosti ne ispunjavaju čežnje čovekovog srca. Kjerkegor, veliki danski filozof koji je uticao na Isaka Dinesena, nazvao je ova dva puta »estetskim« i »etičkim«, i u svojim spisima on pokazuje da nijedan od ovih pristupa životu nije odgovarajući. Ali koja je onda alternativa? Na Babetinoj proslavi, osobe koje obeduju doživele su trenutno mistično iskustvo u kom su se ove dve stvari – »milost i istina« – srele. Dinesen svedoči o svom uverenju da postoji nešto što prevazilazi ove dve mogućnosti, nešto što nije ni se-

OČEVO SLAVLJE

bičnost »estetskog«, ni strogoća »etičkog«. Ona nije mogla da pronade bolji način da predstavi to nešto od predivnog obroka, velikog slavlja.

Isusova parabola odgovara na pitanje koje Dinesenova priča tako vešto postavlja. Isus kaže: »Ja sam Hleb života.« Isus nam kaže da su i senzualni način života mlađeg brata i etički način života starijeg brata, slepa ulica. On nam takođe pokazuje da postoji treći put: kroz Njega. Koraćanje tim putem i život zasnovan na Njegovom spasenju, dovešće nas konačno na veliko slavlje na kraju istorije vremena. Mi možemo imati predukus tog budućeg spasenja već sada na načine koji su istaknuti u ovom poglavlju: putem molitve, službe drugima, promenom naše unutrašnje prirode pomoću jevanđelja, i preko isceljujućih odnosa koje Hristos može sada da nam dâ. Ali to je sve samo predukus onog što će tek doći.

»I Gospod će nad vojskama učiniti svim narodima na ovoj gori gozbu od pretila mesa, gozbu od čistog vina, od pretilog mesa s moždanima, od vina bez taloga. I pokvariće na ovoj gori zastirač kojim su zastrti svi narodi, i pokrivač kojim su pokriveni svi narodi. Uništiće smrt zauvek, i utrće Gospod Gospod suze sa svakog lica, i sramotu naroda svog ukinuće sa sve zemlje; jer Gospod reče.« (Isaija 25,6-8)

PRIZNANJA

Ponovo se zahvaljujem Džil Lamar, Dejvidu MekKormiku i Brajanu Tartu, čije su književne veštine i lična podrška omogućile nastanak ove knjige. Kao i uvek, zahvaljujem Dženis Vort i Lin Lend, koje su mi omogućile proučavanje i pisanje u miru dve sedmice svakog leta. Takođe zahvaljujem ljudima iz Ridimer prezviterijanske crkve, koji su otvorili svoje umove i srca za kontraintuitivnu poruku ove knjige.

Pre više godina sam slušao dr Eda Klaunija kako propoveda na osnovu Parabole o izgubljenom sinu, i to je promenilo čitavo moje razmišljanje o hrišćanstvu i o tome kako da ga prenesemo drugima. Dok sam ga tokom godina upoznao, takođe me je naučio da je moguće biti teološki utemeljen i potpuno pravoveran, a ipak neizmerno blagodatan – to je retka i dragocena kombinacija.

Ako bi trebalo da načinim spisak ljudi i žena koji su me hrabрили i poučavali, koji su oblikovali moju službu, bilo bi to mnogo stranica. Ipak, taj spisak bi uključio: Barbaru Bojd, Ričarda Lavlejsa, Rodžer Nikol, R. S. Spraula, Elizabet Eliot, Kenedi Smarta, Harvi Kona, Džek Milera i, kao i uvek, moju suprugu Ketu. Od srca vam se zahvaljujem.

*Tim Keler
Jun, 2008.*

U knjizi Rasipni Bog njujorški pastor Timoti Keler koristi priču o Izgubljenom sinu da bi rasvetlio centralnu, predivnu Isusovu poruku: jevanđelje blagodat, nade i spasenja.

Keler tvrdi da je parabola o Izgubljenom sinu, iako Isusova najpoznatija, u isto vreme i najmanje shvaćena. On upozna je čitaoca sa svim likovima ove vanvremenske priče, pokazujući da se ona ne bavi samo zalutalim sinom, već i osuđivački nastrojenim starijim bratom, i što je najvažnije, ocem punim ljubavi. U ovoj knjizi punoj izazova i nadahnuća, Timoti Keler poziva i odane vernike i radoznale autsajdere da steknu novo razumevanje središnje poruke hrišćanske vere koja će promeniti njihov život.

Prva knjiga Timoti Kelera «The Reason for God» bila je bestseler Njujork Tajmsa, a Njuzvik ga je prozvao K. S. Luisom dvadeset prvog veka.

Timoti Keler rodio se i odrastao u Pensilvaniji; obrazovanje je stekao na Baknel Univerzitetu, Gordon-Konvel Teološkom fakultetu i Vestminsterskom Teološkom fakultetu. Bio je pastor Vest Houpvel prezviterijanske crkve u Virdžiniji, devet godina pre nego što je osnovao Ridimer prezviterijansku crkvu na Menhetnu, u kojoj je otpočeo službu 1989. godine, zajedno sa svojom suprugom Ketii i tri sina.